

DE WEG NAAR DEN HEMEL

DOOR IDA KELLER

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

DE WEG NAAR DEN HEMEL

DOOR

IDA KELLER

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

„Trijn gunt oom Dan het licht in zijn oogen niet,” riep zwarte Katrien uit, . . . blz. 66

HOOFDSTUK I.

In regen en wind.

't Was Zaterdagavond. Een menigte menschen bewogen zich in de hoofdstraten van het drukke en woelige Amsterdam, niettegenstaande de regen gestadig nederviel en de wind naargeestig door de kale toppen van de boomen langs de grachten gierde. De Munttoren en die van den Dam lieten, na voorafgaand klokkenspel, acht dreunende slagen hooren. Hoewel de winkels later dan op andere avonden geopend bleven, scheen toch iedereen zich te haasten om maar zoo spoedig mogelijk met inkoopen gereed te komen en bij den huiselijken haard beveiliging te zoeken tegen de guurheid van het jaargetijde. Want het was November, bij uitnemendheid de maand voor kouvatten, waarin ook zoo menig ziek en zwak gestel bezwijkt onder de sloopende invloeden van het weer. De wind drong door merg en been; de vochtige atmosfeer deed de voetgangers huiveren „in hart en nieren,” zooals de havelooze, oude vrouw, die met lucifers te koop liep, beweerde tegen den paraplukoopman op de Munt. De Kalverstraat had dien avond ook niet dat vroolijke en opwekkende aanzien, dat zij anders, bij goed weer, pleegt te vertoonen. Want al drong een zee van licht door de vele winkelramen naar buiten, de opgestoken regenschers-

men van de voorbijgangers ontnamen er alle vroolijkheid aan.

Was het een slechte Zaterdagavond voor de vele winkeliers, daar menigeen, die geen dringende boodschappen had, ze maar tot later uitstelde, voor den mageren man, die onder de beschutting van den Munttoren zijn oude paraplu's te koop aanbood, was het dat niet. Meer dan een paraplu, die door den wind uiteengerukt was, werd uit nood vervangen door een van den koopman. Geduldig liep hij in zijn natte, dunne kleeding heen en weer, in stilte zich verheugend over zijn goeden avond.

De tram had ook veel te doen. Want overal bij de verschillende halten stonden wachtende menschen, die met een of andere lijn zochten mee te komen.

Op een der pleinen, bij een kruispunt van tramlijnen, stond op dien Zaterdagavond in November een knaap geleund tegen een lantaarnpaal. Hij kon omstreeks dertien of veertien jaar oud zijn. Zijn geheele voorkomen drukte naakte armoede en ellende uit. Uit zijn buisje, dat hem veel te kort en te benepen was, staken de ellebogen door groote gaten naar buiten. Zijn pet was gelapt en gescheurd. En de grove wollen kousen vertoonden eveneens aan de hielen, vlak boven de klompen, de zichtbare bewijzen, dat zij niet nieuw meer waren. Hij was mager en lang, honger en ontbering spraken uit geheel zijn voorkomen. Eenige oogenblikken stond hij onbeweeglijk tegen den lantaarnpaal. Niemand lette op hem, schijnbaar gaf hij ook op niemand acht. Inderdaad echter merkte hij alles op en ontging geen der voorbijgangers aan zijn onderzoekenden blik. Voornamelijk hield hij het oog op de wachtende menschen bij de tramhalten en op den dikken politieagent, die op eenigen afstand heen en weder wandelde.

Juist had de man van de wet hem voor de zooveelste

maal den rug toegekeerd, toen de opmerkzaamheid van den jongen werd getrokken door een haastig aankomenden trampassagier. 't Was een heer van middelbaren leeftijd. Geheel diens persoon en voorkomen kenmerkten hem als behoorende tot den deftigen stand. Plotseling schoot de jongen op hem af, juist toen hij den zoogenaamden vlucht-heuvel betrad.

„Tramkaartjes, mijnheer! Och, koop u een tramkaartje, mijnheer! Moeder is ziek, vader heeft geen werk, en we zijn met ons zessen, mijnheer!”

En tegelijk haalde hij de hand onder zijn buis uit en vertoonde de kaartjes, die hij daar beveiligd had voor den regen.

De heer, dus gestuit in zijn pas en ziende, dat de tram nog op zich liet wachten, keek van onder zijn paraplu den jongen opmerkzaam aan.

„Je liegt, jongen!” zei hij kort en bondig.

Eenigszins onthutst trad de jongen een pas achteruit bij dien heftigen uitval.

„Wie heeft je liegen geleerd?” vervolgde de heer. „Weet je niet, dat liegen zonde is? Je hebt geen moeder, die ziek is, noch een vader, die werk zoekt. Zeg, of het niet waar is!”

De knaap sloeg de oogen neer voor den onderzoekenden blik, die op hem rustte. Een oogenblik scheen hij geheel van de wijs, toen verstoutte hij zich.

„Is het soms ook niet waar, dat ik honger heb en dat ze thuis honger lijden?” vroeg hij brutaal.

„Hierin wil ik je gelooven,” zei de heer. Zijn blik gleeed over de gestalte van den knaap en verzachtte zich. „Maar waarom disch je zoo'n verhaal er bij op.”

De knaap sloeg opnieuw de oogen neer en wilde zich verwijderen, overtuigd dat er niets voor hem te hopen viel.

„Wacht even,” gebood de heer. „Hoe heet je, en waar woon je?”

De jongen aarzelde een oogenblik. Toen sprak hij met een zucht: „Als u toch geen kaartje van mij koopen wilt, wat geeft het mij dan, of ik u dat al zeg. Misschien is u wel van plan de politie op mij af te sturen. Wie weet!”

Een flauwe glimlach speelde om de mondhoeken van den vrager.

„Die is dicht genoeg bij,” en hij keek in de richting van den agent; „daarvoor heb ik je adres niet noodig. Maar wil je 't niet zeggen, heel goed.” En meteen wendde hij zich van den jongen af.

„Ja,” klonk het nu op eens, „ik wil u mijn naam zeggen. Ik heet Tobias Deegen, maar ze noemen mij Tob, en ik woon....!”

Midden in den zin bleef hij steken. De tram van lijn negen was aangekomen en de vreemde heer haastte zich om in te stappen. In minder dan geen tijd was de wagen vol en zette zich weder in beweging.

„En hij heeft niet eens een kaartje van mij gekocht,” sprak de knaap halffluid, de wegrijdende tram naogende. Toen stak hij het plein over, recht op de kiosk aan. Achter het open raampje van dat klein gebouwtje, voor welks andere vensters tijdschriften, kranten en prentbriefkaarten hingen uitgestald, zat een klein, gerimpeld juffrouwtje. De regen sloeg haar af en toe in het gezicht. Zoo goed mogelijk trachtte zij zich warm te houden bij het benauwd riekende petroleumkacheltje, waarop een koffiekannetje stond te pruttelen, terwijl de gloeiende kool in de oude stoof onder haar voeten eveneens een onaangename geur verspreidde in de enge ruimte, waarin zij zich haast niet kon roeren. Maar zij zat dan toch zoo goed als droog, zooals Tob bij zichzelf overlegde, toen hij voor het

loket trad. Het verschrompelde gezicht der verkoopster met de doffe, waterige, blauwe oogjes had echter een buitengewoon triestige uitdrukking op dezen natten avond.

„Wel, Tob,” zei ze met een pieperig stemmetje tot den knaap, „een goeden avond gehad bij de tram?”

Ze was blijkbaar blijde, een aanspraakje te krijgen, nu de koopers op zich lieten wachten.

„Slecht!” antwoordde de jongen. „Allemaal burgerlui voor de tram, die mijn kaartje niet vertrouwen. Ze denken zeker, dat ze valsch zijn, dat ik hun maar wat in de handen wil stoppen. Een enkele „deftige” gaf me een paar centen, zonder een kaartje te koopen. 'k Ben er maar een stuk of zes kwijt geraakt van den heelen avond.”

„En daar juist die groote mijnheer, met wien ik je zag praten?” informeerde de juffrouw. „Heeft die niets van je gekocht?”

„Niemendal,” zei de jongen verdrietig. „En ik kreeg nog een standje toe. Hij zei, dat ik loog en dat liegen zonde was. Zoo is dat rijke volk nu altijd. Die lui hebben geen hart. Neen, van de „sjofelen” krijg je nog het meest. Wil u wel gelooven, juffrouw, dat je nog meer van een armen werkmán of een stakkerige vrouw loskrijgt dan van al die groote Pieten?”

„Nu, Tob,” zette de juffrouw hem een beetje neer, „er zijn ook wel goede rijke menschen op de wereld. Maar je moet ze weten te vinden, zie je.”

„Dan kan ik ze zeker niet vinden,” zuchtte Tobias terug. „Meestal snauwen ze mij af, of ze kijken mij in het geheel niet aan. Ik heb bijna nooit eens een gelukje.”

„Kom, kom! Je hebt vanavond een verkeerde bul. Hier, drink maar eens een kopje koffie van me. Dan word je een beetje warm,” moedigde zij hem aan. Onderwijl schonk zij een ronde kom vol koffie en reikte Tob die toe. De

jongen nam de kom met beide natte handen gretig aan, terwijl de dankbaarheid hem uit de heldere bruine oogen straalde.

Nu hij daar zoo stond in het heldere licht van de groote gaslantaarn vlak bij de kiosk, kwam zijn gelaat duidelijk uit. En het was volstrekt geen gemeen of ongunstig gezicht, dat onder de havelooze pet uitkeek. Wanneer Tob betere kleeven had gedragen, helder en schoon gewasschen en evenals andere knapen van zijn leeftijd wel doorvoed was geweest, had men hem gerust „een moolen jongen” kunnen noemen. Nu hadden armoede, haveloosheid en ellende er een te droevig stempel op gedrukt. Hij had een ovaalrond gelaat, regelmatige trekken, glanzende bruine oogen met lange wimpers en een breed denkend voorhoofd, waartegen het dikke donkerblonde haar nu door den regen was vastgekleefd.

De juffrouw zag hem medelijdend aan, terwijl hij de koffie uitdronk.

„Dank u,” zei hij, de leege kom neerzettende.

„En nu zal ik u de kaartjes maar teruggeven, juffrouw, die ik over heb; want ik ga naar huis. Er valt vanavond niets te verdienen. En dat nog wel op zoo’n mooien regenavond, waarop ik vaak zulke goede zaken doe. Maar vanavond ben ik niet gelukkig.”

Met een vriendelijken groet verliet hij de kiosk. En de juffrouw keek hem na, terwijl hij door regen en wind op weg ging naar wat hij zijn „thuis” noemde.

HOOFDSTUK II.

Huiswaarts.

't Was een onplezierig iets, dat op zijn weg huiswaarts een van Tobs groote klompen hem begaf: zeker door verval van krachten. Hij moest nu op maar anderhalven klomp zijn weg naar huis vervolgen. Onder het raam van een klein winkeltje bleef hij staan om het wrak te beschouwen hetwelk, als 't maar even kon, op zijn verderen weg naar huis nog dienen moest als omhulsel voor zijn eenen voet. Toen stak hij de hand in den zak, haalde er wat koperstukken uit en begon zijn schat te tellen: zes en twintig cent, zijn verdienste van geheel dien dag. In den morgen had hij allerlei baantjes verricht: een paar reizigers den weg gewezen naar het Centraal-Station en anderen van daar door de stad. Verder had hij een vrachtje aarde en een bloempot thuisgebracht bij een oude juffrouw, die zelf dien last niet torsen kon. Van een dienstbode had hij een emmer schillen en afval present gekregen, die zij vergeten had aan den schillenman te verkoopen en met het oog op den Zondag toch ook niet wilde laten staan. Voor een paar centen had hij ze nu verkocht aan een groenteboer voor diens paard. Hij had een paard vastgehouden voor een koetsier, toen deze even in een herberg een glas bier ging drinken; daarmee had hij twee centen verdiend. En tegen den avond had hij tramkaartjes zoeken te verkoopen met op elk een halven cent winst.

Anders bleef hij gewoonlijk op Zaterdagavond net zoo lang bij de tram, als de kiosk geopend bleef. Nu had hij daartoe geen lust gehad. Vreemd, dat die onbekende mijnheer hem in zulk een onaangename stemming had gebracht.

Hij kreeg wel eens meer harde woorden; dat was voor hem zoo vreemd niet en het was nooit zijn gewoonte geweest zich dat bijzonder aan te trekken. En dat verhaal van „moeder is ziek, en vader is er op uit om werk te zoeken, en we zijn met ons zessen,” had hij al zoo dikwijls afgedraaid, zonder dat iemand er hem om lastig viel of hem zoo vierkant in het gezicht vertelde, dat hij loog, als deze mijnheer. Tob kon er maar niet over heen. Waarom wilde die mijnheer zijn naam en woonplaats weten? „Al had hij maar één kaartje van mij gekocht!” mompelde hij. „Maar niets, heelemaal niets, dat is toch raar. En wat bedoelde hij met te zeggen, dat liegen zonde is? En hoe wéét hij, hoe kòn hij weten, dat ik loog?”

Zoo bij zichzelf overleggende, vervolgde hij door allerlei straten en stegen zijn weg naar een van de volkrijkste achterbuurten, waar een gewirwar van sloppen en stegen en hofjes den vreemdeling in een ommezien het spoor zou hebben bijster gemaakt. Maar Tob was daar thuis. Met kletsnatte voeten en doorweekte kleederen kwam hij eindelijk aan in een steeg, die veel geleck op een pijp met een grooten dop. Aan het eene einde bevond zich namelijk een hofje, dat uitkwam in de steeg en eigenlijk niet veel anders was dan een vuil, armoedig slop. Van wel onderhouden tuintjes met aardige bloemperkjes, zooals andere hofjes weleens te aanschouwen geven, viel daar niets te zien. Alles was er even verwaarloosd en droeg er de kenmerken van de vuilheid, de zorgeloosheid en de slordigheid der bewoners. Slechts een enkele groote kastanjeboom breidde zijn nu ontbladerde takken boven die afzichtelijke omgeving uit en wees met zijn top ten hemel, als een stille prediker van schoonheid en rust.

Tob ging de steeg door, totdat hij kwam voor een klein winkeltje, in de wandeling genaamd een „Manusje-van-

alles." Want zoowel schoensmeer als Geldersche worst, zuurkool als breikatoen, mosterd als klompen, petroleum als snoepgoed, brood als vuurmakers: alles wat in een huishouden slechts op eenigerlei wijze te pas kan komen, was daar te koop. Voor het uitstalraam telde Tob nog eens zijn kopergeld na. Hij zocht in zijn broekzak, of misschien in een of ander verborgen hoekje nog een cent kon zitten, maar neen, slechts teleurstelling, geen enkele verrassing beloonde die moeite. Toen trad hij de lage voordeur binnen. Op een leege zuurkoolton, half verscholen achter de toonbank, zat een knaap van ongeveer denzelfden leeftijd als hij. Reeds op het eerste gezicht kon men evenwel ontwaren, dat hij vreeselijk misvormd was. Een groote bochel stak bijna boven zijn eenen schouder uit. De slappe, magere armen met de doorschijnende, knokkelige handen rustten op de dichtaaneengesloten knieën. Een hooge borst maakte de ademhaling moeielijk, zoodat het er wel iets van had, alsof binnen in dat broze lichaam een machine aan het werk was, zoo hijgde en zoo steunde de knaap. Het magere gezicht had iets oudemannetjesachtigs. Iets wijsgeerigs sprak uit den blik van dit oudemannetjes-kind.

"Zoo, Tob!" zei het kereltje achter de toonbank, "ben je daar? Je hebt zeker goede zaken gedaan, dat je zoo vroeg thuishomt van avond."

"Heelemaal geen goede zaken, Jantje," zuchtte Tob. "t Was slecht bij den weg. Maar waar is je moeder?"

"Naar stad," antwoordde de gebochelde knaap. "Ze is al een goed half uur weg. Wou je wat hebben, Tob?"

Tobias knikte toestemmend. "Maar ik moet poffen," kwam er bedenkelijk uit. "Want geld genoeg heb ik niet. Voor mezelf kan het me niets schelen, maar zie je, 't is voor Keesje en voor blinden Sam. Hen kan ik er niet

onder laten lijden, dat de verdienste zoo schraal geweest is."

Jantje beaamde dit met een ernstig gezicht.

"Wat wou je gehad hebben, Tob? Zeg het maar. Ik zal het moeder wel opgeven, als ze thuiskomt." En de knaap richtte zich op van de ton om achter de toonbank te gaan scharrelen.

Tob trok zij kapotten klomp uit en vertoonde dien aan Jantje. „Heb je ook soms een eindje touw? Dan wil ik probeeren, of ik hem daarmee om mijn voet kan vastbinden."

„Het verlangde eindje touw werd door Jantje gevonden. Tob zette nu zijn voet op de ton en legde inderhaast een snelverband aan, terwijl Jantje geduldig een bestelling afwachtte.

„Een half ons pijptabak voor blinden Sam, met een eindje gekookte worst. Voor Keesje een stuk klontjeskoek, een krentenbroodje en een dikken wortel."

Voor zichzelf nam Tob een oudbakken broodje, dat hij bijna voor niemendal kreeg, omdat het den vorigen dag zoo lang in de zon voor het raam gelegen had.

Aldus toegerust, verliet hij het winkeltje met de belofte, dat hij het ontbrekende later aanzuiveren zou.

„Tob is niet bijzonder vroolijk," peinsde „bochel-Jantje," zooals de buurt hem noemde, terwijl hij zijn plaats op de zuurkoolton weer innam. „Ik zou zeggen, hij heeft verdriet. Misschien komt het wel door het weer en doordat hij zoo weinig heeft opgehaald. 't Is te hopen, dat blinde Sam een beteren dag heeft gehad. Ik heb hem nog niet in de steeg gezien met oom Dan."

Onderwijl had Tob met versnelde schreden zijn weg huiswaarts vervolgd.

HOOFDSTUK III.

„De buurt van Och! Och!”

De omgeving, waarin Tob Deegen zijn thuis opzocht, was bij de politie bekend onder den veelzeggenden naam van „de buurt van Och! Och!” En geen wonder. Zij leverde bijna geen ander schouwspel op dan dat van vechtende en dronken mannen, scheldende en vloekende vrouwen, met schreeuwende en verwaarloosde kinderen. De woningen waren haveloos en vuil; ellendige krotten, eigenlijk onbewoonbaar en toch nog bewoond, bij gebrek aan betere. Des avonds vooral, wanneer het licht uit kroegen en herbergen naar buiten drong en het volk zich, na gedaan dagwerk, in ongepaste luidruchtigheid op straat zocht te vermaken, had de politie dikwijls de handen meer dan vol om de orde te bewaren.

In die buurt, en onder die bevolking, was Tob geboren. Daar bevond hij zich thuis. Hij was er dan ook algemeen bekend. Toen hij uit het winkeltje kwam, waar hij zijn inkoop had gedaan, zocht hij dadelijk zijn woning op. 't Was dien avond, dank zij den harden regen, niet zoo woelig als anders op Zaterdagavond. De mannen hadden hun troost gezocht in de kroegen, sommige vrouwen met zich nemende. Uit een danshuis klonk de slechte muziek van een gebarsten viool. Juist toen Tob voorbij wilde gaan, werd de deur geopend en wierp het licht van binnen een hel schijnsel op de natte straatstenen.

„Hé, Tob!” riep een onwelluidende vrouwenstem hem tegen, „moet je niet binnenkomen voor een slok? Oom Dan speelt de viool en blinde Sampie is er ook. 't Is

Zaterdagavond. Je hebt de centen te pakken van een heele week, hé?"

„Vanavond niet, Katrien," zei Tob en stapte stevig door. „Als Oom Dan en blinde Sam daarbinnen zijn, is Keesje heel alleen; want Hansje Plomp moest boodschappen doen."

Met een paar passen had Tob nu zijn woning bereikt. Een oude vervallen deur gaf toegang tot een krakende, vuile, vervelooze trap, bij verschillende gezinnen in gemeenschappelijk gebruik. Tob woonde heel bovenaan, op een tochtige zolderkamer, bijna onder de dakpannen. Het was een heele klim, eer hij het eind van zijn tocht had bereikt. Maar eindelijk was hij er. En nu stiet hij een deur open, die maar gedeeltelijk sloot, wijl zij half uit de scharnieren hing. Tob streek een lucifer aan, waarvan hij steeds een doosje bij zich droeg, omdat het daar boven altijd donker was. Wel flikkerde aan het einde der zolderkamer heel flauw een droevig vlammetje, doch slechts de allernaaste omgeving werd daardoor maar even verlicht.

Een kreet, die een vreemde had doen huiveren, maar die Tob als muziek in de ooren klonk, verwelkomde hem.

„Keesje!" riep Tob, terwijl hij zijn gezicht naar dien kant der kamer keerde, „ben je nog wakker, Keesje?"

„Zoete Tobie!" antwoordde een kinderstem.

„Heeft koek voor Keesje meegebracht." En een waanzinnige lach begeleidde zijn woorden.

„Stil, Keesje," zei Tob, „vertel eens, is vader thuis geweest?"

„Weet niet. Wil Tobie hebben, Tobie alleen, en koek."

De knaap draaide het lampje, dat aan een spijker tegen den muur hing, hooger op. Toen nam hij het in de hand en begaf zich daarmede naar den hoek der kamer, waar het kind lag.

Hansje Plomp, de oude, beverige buurvrouw, die de kamer tegenover die van Tob bewoonde, was gewoon 's avonds het kleine lampje aan te steken. Zij deed dit uit medelijden met het kind, 'twelk eenzaam in een hoek van het zoldervertrek lag op een ellendig stroobed. Ook hield zij een wakend oog over den kleine tijdens Tobs afwezigheid en die van den dronken vader, die zijn avonden in de kroeg doorbracht.

Tob verdiende den kost voor zich en zijn idioot broertje; want op den vader viel niet te rekenen. Keesje was ongeveer acht jaar oud. Door een slag, dien zijn vader hem, toen hij nog heel klein was, in dronkenschap had toegebracht, was hij in zijn geestvermogens gekrenkt en bezat hij niet meer verstand dan een kind van drie jaar. De bureu beweerden, dat Keesjes verstand op dien leeftijd was blijven stilstaan als gevolg van genoemden slag.

Een paar jaar na die gebeurtenis was de moeder der kinderen aan een slepende ziekte overleden. Zij had de beide knaapjes moeten achterlaten bij den dronkaard, die wel den vadersnaam droeg, maar zijn vaderplichten niet vervulde. Tob was toen elf jaar oud. Op den avond van haar dood, terwijl haar man zijn dronkemansliederen uitgalmde in de kroeg, stond Tob aan haar zijde. Met heesche stem en nokkende ademhaling bond zij den knaap op het hart, goed voor zijn broertje te zorgen en hem nooit te verlaten. Toen had Tob Hansje Plomp geroepen, daar zijn moeder zoo benaauwd werd; en met de meeste bereidwilligheid had Hansje de stervende bijgestaan in die plechtige ure, welke komt tot rijken en tot armen zonder onderscheid. En reeds anderhalven dag daarna was het lijk begraven van de stad. Tobs vader had toen groote tranen geschreid, maar met zijn oude leven had hij niet gebroken; hij was integendeel nog erger gaan drinken dan

ooit te voren. Nu eens werkte hij in het dok, dan weer in de polders, soms ook kruide hij steenen naar een in aanbouw zijnd huis. Hij had daarmede genoeg kunnen verdienen om in zijn eigen onderhoud en dat van twee kinderen te voorzien; het geld verdween echter grootendeels in de toonbanklade van een of andere herberg.

Een oogenblik slechts had het geschenen, alsof de man zich zijn dubbele verantwoordelijkheid jegens zijn kinderen nog eenigszins bewust was. Tob was toen trouwens nog te jong geweest om zijn kost zelf te verdienen en de wet verbood immers ook, dat een kind beneden de twaalf jaar liep te venten langs de straat. Doch al heel spoedig begon de vader hem af te richten om te bedelen. Met slagen en hongerlijden scherpte hij hem in buiten het waakzaam oog der politie te blijven. Buiten de schooluren raakte Tob zodoende vertrouwd met de straat, zelfs — en vooral — des avonds, wanneer de gelegenheid het gunstigst was. Keesje was meestal overgelaten aan de hoede en de barmhartigheid van de oude buurvrouw, doch wanneer deze uit wasschen moest bij een of andere buur, lag hij dikwijls uren lang geheel alleen. Soms ook wel werd hij bij blinden Sam en oom Dan gebracht, die de kamer onder die der Deegens bewoonden; als tenminste de beide mannen zelf niet op de bedel waren.

Dat was het leven, dat Tob Deegen leidde, en dit de omgeving, waarin hij zijn jeugdjaren doorbracht, te midden der bevolking in de buurt van Och! Och!

HOOFDSTUK IV.

Een vreemde familie.

Wanneer [men echter mocht meenen, dat Tob onder de bestaande omstandigheden zich diep ongelukkig moest gevoelen, dan vergist men zich. Tob had een levensdoel en dus ook een levensprikkel. Hij was belast met de zorg voor zijn kleinen broeder en gevoelde zijn verantwoordelijkheid zeer sterk. Wat beteekende voor hem honger of koude, wanneer Keesje maar geen gebrek leed. Als hij bedelde, omdat er niets te verdienen viel, dan deed hij het voor Keesje. Kleeren had deze niet noodig, want behalve dat hij verstandelijk achteraan kwam, waren ook zijn beide beenen verlamd als gevolg van een verwaarloosde Engelsche ziekte, toen hij zou beginnen te loopen. Keesje kon dus nooit zijn strooleger verlaten, of hij moest gedragen worden; verder dan de twee gebrekkige burens kwam hij echter niet, en het behoeft daarom niet te verwonderen, dat er van zijn kleeding maar weinig werk werd gemaakt.

Geen moeder had meer liefde in het hart voor haar kind dan Tob voor zijn ongelukkigen broeder. En het was uit hoofde van de vriendschap, die oom Dan en blinde Sam Keesje toedroegen, dat deze beide mannen ook een plaatsje in het hart van Tob bezaten, even goed als Hansje Plomp.

Wanneer Tob goede dagen had, werd de oude vrouw ook niet vergeten. Zij ontving dan steeds een of ander blijk van dankbaarheid in den vorm van een stuk koek of krentenbrood. Dat was voor het aansteken van de lamp en het acht geven op Keesje, zei hij dan. En het

ging hem dezen Zaterdagavond aan het hart, dat zijn middelen niet toereikend waren geweest voor zulk een klein geschenk; maar hij durfde toch ook zijn schuld bij Jantje's moeder niet grooter te maken dan zij nu al was.

Nadat Keesje de koek en het krentenbrood verorberd had, nam hij den wortel in de hand om daarmee te gaan slapen. Tob dekte hem zorgvuldig toe met een oude, gescheurde wollen deken en wachtte geduldig, totdat hij sliep. Toen begaf hij zich bijna onhoorbaar met het lampje naar een anderen hoek van de kamer, na eerst zijn klompen te hebben uitgedaan. Daar lag een half gebroken ladder tegen den grond, die hij overeind zette om er daarna voorzichtig tegen op te klimmen. Onder de dakpannen, tusschen welke zich nog een venstertje bevond, dat toegang gaf tot een goot, bevonden zich nog andere voorwerpen van Tobs zorgende liefde. 't Was een vreemde familie, die hij daar bij elkander gehuisvest had; een klein hospitaal van invaliden uit de dierenwereld. In een door hem zelf vervaardigde kooi van ruwe plankjes verzorgde hij een vogel met geknakten vleugel. Hij had het diertje op zekeren dag van den grond opgeraapt, toen een boosaardige jongenshand het met een steenworp had getroffen. Dan was er een hokje met een marmot, gekocht van een zwerver, met wien hij eens in aanraking was gekomen. Verder een paar witte muizen, een blind konijn en een groote schildpad. Dat waren Tobs beschermelingen, voor wier welzijn hij waakte met schrandere zorg. Altijd was er nog wel wat om hun te eten te geven, al was het soms niet veel. Voor zijn vader had hij de diertjes steeds weten te verbergen uit vrees, dat deze ze zou verkoopen voor drank. Deegen was trouwens nooit op de vliering geweest; de wrakke ladder zou hem ook niet hebben kunnen dragen. Tob kon zich dus naar hartelust aan deze

liefhebberij wijden. Hij noemde het zijn familie; want, redeneerde hij, het waren levende schepselen, hem verwant door de afhankelijkheid van zijn zorg. 't Was echter een vreemde familie, welke hij voedsel en onderdak schonk, en niemand wist van haar bestaan dan hij alleen.

HOOFDSTUK V.

Oom Dan en blinde Sam.

Toen Tob de ladder afdaalde, vernam zijn oor welbekende treden op de bouwvallige trap. Zij kwamen echter niet geheel naar boven, maar hielden stil voor de deur der benedenkamer. 't Waren de beide mannen, aangeduid als oom Dan en blinde Sam. Nadat Tob zich nog eens overtuigd had, dat Keesje sliep, verliet hij de zolderkamer, de deur achter zich dichthalende. Toen daalde hij de trap af.

De deur van het vertrek, waar de beide mannen waren binnengegaan, stond half open. Van het portaal kon men zodoende een blik in de kamer werpen. Zij was niet zoo geheel van alles ontbloot als die der Deegens. Voor het eenige raam, dat op een blinden muur uitzag, stond een vierkante tafel, door slechts drie pooten gesteund. Een lat, die tegen den muur rustte, verving den vierden poot en gaf aan de tafel nog zooveel stevigheid, dat zij gebruikt kon worden. Een rieten stoel, met een verschoten kussen er in, stond naast de tafel. Dit kussen was een geschenk geweest voor blinden Sam. Hij had het gekregen van een dienstbode uit een der aanzienlijke huizen, waar hij af en

toe een aalmoes ontving. Een tafelkleed, hetwelk al de kleuren van den regenboog vertoonde, was eveneens van een milde geefster afkomstig in den schoonmaaktijd.

Er was een bedstee in de kamer. Daarin sliep blinde Sam op zijn stroozak des nachts rustiger en behaaglijker dan menige rijke op zijn donzen bed onder een hemel van satijn. Oom Dan strekte zich gewoonlijk uit op den grond, waarop een bed was gemaakt van lompen, stroo en een half vergaen zeegraskussen.

De twee mannen waren onafscheidelijk aan elkaar verbonden. Zij werden door de bureu dan ook steeds in één adem genoemd. Sinds jaar en dag hadden zij bij elkander gewoond en was oom Dan de trouwe metgezel en geleider geweest van blinden Sam op al diens bedeltochten. De politie kende hen wel. En ofschoon het bedelen verboden was, lieten de agenten hen gewoonlijk maar stilletjes begaan. Hun toestand wekte trouwens deernis en mededoogen. Blinde Sam was niets meer dan een menschelijk wrak, een klein, machteloos, ineengezakt mannetje. De slappe beenen met de doorgezakte knieën, waar de broekspijpen wijd omheen flapperden, dreigden hem elk oogenblik te zullen begeven. Zijn lichaam helde steeds voorover. Altijd hield hij den hals naar voren gestrekt, alsof de blinde oogen het licht, dat zij niet zagen, toch poogden op te vangen. Roode, ontstoken strepen vervingen in het door pijn en zorg verwrongen gelaat de plaats der oogen. Zijn eene arm hing slap langs de zijde, machteloos en verlamd. Zóo was blinde Sam een toonbeeld van hulpeloosheid en menschelijke ellende.

Oom Dan was er beter aan toe. Hij kon tenminste zien en had nog eenigszins een flink figuur. Wel was zijn gezicht verweerd en vol diepe rimpels en zijn mond tandeeloos, zoodat het spreken hem moeilijk viel, maar zijn

Iedematen had hij nog geheel tot zijn beschikking. Deze laatste omstandigheid stelde hem in staat de steun te zijn van zijn armen metgezel, wiens woordvoerder hij zelfs nog was op straat.

Op het oogenblik, dat Tob onaangediend binnentrad, was oom Dan bezig blinden Sam in den rieten armstoel te plaatsens. Hij zelf zette zich op een groote, vierkante kist om uit te rusten van de doorgestane vermoeienissen. Toen veegde hij met een gerafelden rooden zakdoek zijn verhit voorhoofd af, want het vergde, na een ingespannen dag, steeds veel van zijn krachten om blinden Sam ook nog de trappen op te krijgen.

Terstond na de eerste begroeting overhandigde Tob aan blinden Sam zijn Zaterdagavondgeschenk, dat hij niet had vergeten mee naar beneden te nemen. Hij was hier bij de beide mannen goed tehuis en werd door hen steeds als een welkom bezoeker begroet. Wanneer zijn vader nog niet uit de kroeg terug was en Keesje reeds sliep, was Tob gewoon het gezelschap van de twee oude stumpers te zoeken, en zij stelden dit ten hoogste op prijs; want de knaap was gaarne bereid met zijn jonge krachten hun menigen kleinen dienst te bewijzen, waartoe zij zelf niet in staat waren, en bovendien vonden zij de verhalen van hetgeen hij op straat had beleefd een aangename afwisseling in hun somber bestaan. Tob wist ook zooveel, beweerde oom Dan gedurig. Wat zijn oude oogen ontging, daarvan wist de knaap te spreken. En hij vertelde alles zóó duidelijk, dat het was, alsof blinde Sam de dingen zag.

Maar vanavond was de knaap eenigszins neerslachtig gestemd. Oom Dan dacht, dat het van den regen kwam. Hij keek naar Tobs buis en bemerkte, hoe nat en ellendig dit er uitzag. En hoewel oom Dan zelf ook nat was geworden, had hij toch eenige beschutting gehad in zijn

oude overjas, een kleedingstuk, dat Tob ontbrak. Tob was dus niet heel spraakzaam dien avond, maar begon dadelijk een vuurtje aan te leggen in den haard, waarin nog de asch van den vorigen dag lag opgehoopt. Met een paar lucifers, wat papier en eenige houtjes gelukte het hem.

Onderwijl Tob zich hiermede onledig hield, haalde oom Dan een linnen zakje uit zijn borstzak te voorschijn en schudde den inhoud uit op de tafel. 't Was het bedelgeld van dien dag. Het bordje met het groote opschrift: „Gedenken den armen blinde,” hetwelk Sam om den hals had gedragen, was in de vensterbank neergelegd.

„Wel, Tob,” vroeg de blinde Sam, „heb je ook goed verdiend vandaag?”

„Neen,” zei Tob, „voor zulk een mooien regenavond al bitter weinig.”

„En toch nog tabak voor me meegebracht,” verzuchtte de blinde. „Je hebt een edel hart, Tob.”

„Neen, dat heb ik niet,” weerde de jongen af, „maar jij bent altijd even goed voor Keesje. Zie je, daarom.”

Het vuurtje in den haard begon nu te knetteren en te branden. Tob kwam bij de tafel. Hij plaatste zich op een houten bankje in een hoek. Dat was zoo zijn geliefd-koosd plaatsje. En nu begon oom Dan te overleggen wat er gekocht moest worden voor de opgehaalde centen. Tob diende daarbij als raadgever. Zonder dat er veel over gesproken werd, wist hij, dat er ook iets voor Keesje, voor den Zondag, zou worden bestemd. Toen moest Tob er op uit om de verschillende boodschappen in huis te halen. Dat was ook al een vaste gewoonte geworden. Oom Dan en den blinde Sam bleven dus een poosje alleen.

HOOFDSTUK VI.

De juffrouw uit de kiosk.

Terwijl Tob zijn boodschappen deed, pakte het oude juffrouwteje uit de kiosk haar zaken bijeen om zich naar huis te begeven. 't Was haar tijd, waarop zij mocht sluiten. Zij zag op tegen het lange eind door den regen en ook tegen al de trappen, die ze bij haar thuiskomst moest beklimmen; want zij woonde drie hoog een heel eind ver in de zoogenaamde volksbuurt. Zij verdiende genoeg voor haar levensonderhoud, want zij was maar alleen en de plaats in de kiosk was vast.

Goed ingepakt, met een wollen doek nog over haar mantel heen, aanvaardde zij onder haar paraplu de wandeling naar huis. Morgen was het Zondag, ook h aar dag om te rusten. Dan was zij gewoon om naar de kerk te gaan. En al verstond zij ook niet alles van de preek, toch bleef haar plaats in het bedehuis bijna nooit ledig. Niet omdat zij zulk een vrome Christin was, maar zij vond dat het ~~uitsluitend~~ ^{natuurlijk} stond des Zondags naar de kerk te gaan. Wanneer zij des Zaterdagavond thuis kwam, had zij dus nog van alles voor den aanstaanden rustdag te doen.

Onderwijl zij zich naar huis spoedde, dacht de juffrouw aan Tob. Andere Zaterdagavonden verliet hij gewoonlijk gelijktijdig met haar het plein. Soms liep hij wel een eindje met haar mee. Dan droeg hij haar tasch, waarin zij eenige dagelijksche benodigdheden had verpakt. Op een vast punt, bij een brug, waar hun wegen zich splitsten, nam hij afscheid van haar. Maar vanavond miste zij hem. Zou hij al thuis zijn? En waar of hij eigenlijk woonde? Bijna nooit sprak hij over zijn tehuis of over zijn familie.

Alleen wist zij, dat hij een klein, ongelukkig broertje had, dat Keesje heette. Met medelijden dacht zij aan hem. Hoe koud en nat was hij geweest, toen hij vanavond aan het loketraampje verscheen, en hoe zwaarmoedig had hij er uitgezien. Dat was hij anders nooit. Nimmer hoorde zij hem klagen. En hoe dankbaar was hij altijd, wanneer zij hem een deel van haar boterham gaf of een kopje warm drinken. Het was nu al haast een jaar, dat hij iederen avond tramkaartjes van haar kocht. Die hij niet kwijt kon, nam zij dan weer van hem terug. En zij was er altijd zeker van, dat hij den volgenden dag weer zou komen. Maar vanavond was hij erg onplezierig geweest, vond zij. En dat kwam niet door den regen; welneen. Die waarborgde hem juist altijd goede zaken bij de tram. Er waren dan meer passagiers dan bij mooi weer. Maar 't was alleen gekomen door dien deftigen mijnheer, die hem zoo barsch had toegesproken. Zonder hem iets te geven nog wel. 't Was toch eigenlijk schande, vond de juffrouw, om een armen jongen zoo voorbij te gaan. Nu ze er goed over nadacht, wekte het nog haar verontwaardiging op.

En terwijl de juffrouw aldus over hem zich opwond, zat die onbekende heer welbehaaglijk in het weelderig gemeubileerd zitvertrek van zijn landelijk gelegen woning te Watergraafsmeer. Hij ook dacht aan zijn ontmoeting van dien avond. Toen hij met de tram van lijn negen wegreed, had hij door het raam gezien, hoe Tob het plein overstak, recht op de kiosk aan. Hij had opgemerkt, dat de knaap een gesprek met de verkoopster hield. „Die jongen heeft iets, dat mij wel bevalt,” peinsde hij in zichzelf, „niettegenstaande de leugens, die hij mij heeft opgedischt. Maar dat is meestal de gewoonte van die kleine bedelaars. Ik moet echter eens wat meer van hem te weten zien te komen. Zijn naam ken ik tenminste. Tobias Deegen,

of Tob, zooals hij zichzelf noemde. Dat is in ieder geval geen alledaagsche roepnaam. En dus, Tob Deegen, we zullen elkander nog wel eens terugzien en de kennismaking hernieuwen. Arme, uitgehongerde knaap! God zal je niet tevergeefs op mijn weg hebben gevoerd; ik geloof, dat ik Zijn bedoeling begrijp." Een schaduw verdonkerde zijn helderen, diep doordringenden blik bij de herinnering aan Tobs armoedige verschijning en hij zuchtte diep. De uitdrukking van zijn gelaat teekende thans innig smartgevoel bij de gedachte, hoe hij den jongen tot op den bodem van zijn hart had gepeild. Indien Tob hem eens zoo gezien had!

Het was volstrekt geen afstootend of trotsch gelaat, hoewel er strenge ernst op te lezen was. Een zwarte baard omringde mond en kin; staalgrijze oogen schitterden onder overhangende wenkbrauwen. En het dichte, donkere haar, aan de rechterzijde gescheiden, liet reeds meer dan één zilveren draad doorschemeren. Hij was een knap man, van een hooge gestalte met een fiere houding. Oogensschijnlijk was hij koud en streng, doch achter dat masker van gevoelloosheid verborg hij een grootmoedig, warm, ja zelfs week gemoed. De bittere armoede, die hij in Tobs persoon had waargenomen, en de ellende, welke op zijn gelaat haar stempel had gedrukt, hadden hem diep geroerd. En hij was vastbesloten tot de kern van dat kinderbestaan door te dringen. Het zou een kleinigheid geweest zijn aan den wensch van Tob gehoor te geven en een tramkaartje van hem te koopen. Doch dit had hij nu juist niet willen doen. De knaap loog, loog opzettelijk, en die leugen moest gestraft worden met een voelbare teleurstelling. Maar hij wilde méer voor Tob doen. In de geslagen wonde mocht de balsem niet ontbreken. Gelijk hij reeds zoo menig jong leven van den ondergang had gered en onder zijn be-

schermende vleugelen genomen, zoo was hij dit ook met Tob van plan. „Maandag zal ik op onderzoek uitgaan,” besloot hij. „Die jongen moet een beter bestaan hebben dan dat van straatventer. Me dunkt, de verkoopster in de kiosk zal wel het een en ander van hem weten.”

En terwijl zij liep te denken aan dien vreemden heer, die haars inziens Tob zoo slecht had behandeld, dacht deze wederkeerig aan haar, de juffrouw uit de kiosk.

HOOFDSTUK VII.

De uitnoodiging.

't Was omstreeks halftwaalf 's Maandagsmorgens, dat dezelfde heer voor het loketraam van de kiosk verscheen. Maar 't was niet dezelfde juffrouw van des Zaterdagavond, die hem te woord stond, toen hij bij wijze van inleiding om „Het Nieuws van den Dag” vroeg. Tobs oude vriendin was door een hevige verkoudheid aangetast; misschien wel ten gevolge van dien natten avond. Zij was thuisgebleven en nu vervulde een andere haar plaats. En Tob was ook niet te zien. De kans om inlichtingen omtrent dezen te verkrijgen was dus al heel gering en dit te meer, wijl deze verkoopster bij nader onderzoek den knaap in 't geheel niet bleek te kennen. Wel vernam de heer, dat de juffrouw, die gewoonlijk in de kiosk zat, wegens ziekte afwezig was. Misschien zou deze hem de gewenschte mededeelingen kunnen doen, doch zeker was dit niet.

Aldus teleurgesteld, verliet de heer de kiosk. Hij bleef echter hopen, Tob nog wel te zullen vinden. Thans moest

hij evenwel naar de Beurs om daar zijn zaken te behartigen. En ook verder zou hij in de eerste dagen geen gelegenheid hebben zijn onderzoek voort te zetten, want onverwacht werd hij genoodzaakt om op reis te gaan.

't Was Vrijdagmorgen, toen het oude juffrouwtje haar plaats in de kiosk weder innam. Zij hoorde van haar plaatsvervangster, dat er een heer was geweest, die naar „Tob” had geïnformeerd. Bij eenig nadenken begreep zij, dat dit niemand anders kon zijn geweest dan de heer van Zaterdagavond; want, redeneerde zij, bij geen andere gelegenheid heb ik den knaap ooit in een gesprek gezien met dezen of genen mijnheer. En zij veronderstelde, dat die persoon nog weleens terug kon komen, waarom zij besloot, in stilte iets meer van Tob en zijn omstandigheden te weten zien te komen.

Toen Tob in den loop van den morgen aan het loket verscheen en met belangstelling naar haar welstand vroeg, deed zij al dadelijk haar eersten aanval op hem. Zij verzweeg echter, dat er naar hem was geïnformeerd. Zij vroeg, hoe hij het al die dagen had gehad en hoe het ging met Keesje. Tob was blij, dat hij zijn oude vriendin terugzag, want hij had haar inderdaad gemist. Daarom was hij nu ook hartelijker dan ooit voor haar. Hij haalde petroleum voor haar kachelkje, zorgde dat zij een goed warme stoof kreeg en ging eerst daarna zijns weegs.

„Vanavond ziet u me weer bij de tram,” verzekerde hij haar; „ik zal u een eindje naar huis brengen.”

„Dank je, Tob, dat is goed,” luidde haar antwoord; „wij hebben zoo weinig gelegenheid om eens samen te praten. Ik zal een kopje koffie voor je warm houden.”

Tob verliet haar met een opgeruimd gemoed om hier of daar iets te verdienen. 't Was bloemenmarkt op den Singel; hij rekende er op, daar wel iets te zullen vinden.

Er was gewoonlijk wel een of andere juffrouw, voor wie hij den prijs van een plant of een bloem moest vragen, opdat zij gewaarborgd zou zijn, dat zij door den koopman niet werd „afgezet.” Zoo'n arme jongen kreeg weleens voor een schijntje, waarvoor een ander het dubbele of misschien nog wel meer moest betalen. Natuurlijk kreeg Tob dan voor zijn moeite een paar centen van de koopster. Ook werd hij dikwijls meegenomen om het gekochte te dragen, wat natuurlijk eveneens een footje gaf. Dus spoedde Tob zich naar den Singel.

't Was een heerlijke dag. De bloemen waren echter schaarsch: bijna uitsluitend herfstrozen, dahlia's en asters. Ook waren er weinig koopers; kijkers nog wel. Slechts één vrachtje werd Tob opgedragen, waarvoor hij een dubbeltje kreeg.

Des middags verdeelde hij zijn tijd tusschen de Nieuwmarkt en het Waterlooplein. Het was markttag. En daar de sabbat bij de Joden reeds vroeg inviel, haastten de kooplui zich voor kleinen prijs hun waren zoo spoedig mogelijk van de hand te doen. Gelukkig vond Tob hier werk. In een stalletje ontdekte hij een ouden koopman, die door een gevatte koude haast niet spreken kon; zoo schor was hij. De man kon dus ook zijn waar niet aanprijzen op de gewone schreeuwerige en lawaaierige manier van de luitjes om hem heen. Want allen riepen om het hardst, ten einde boven de anderen uit te komen en de deugdzaamheid en de goedkoopheid van hun goederen bekend te maken. De oude koopman echter stond verdrietig achter zijn stalletje met lappen en kleurige linten, die echter heel geen koopers trokken. Tob had den man ternauwernood gezien, of hij begreep den toestand, waarin deze verkeerde, en hij besloot hem te helpen.

„Drie cent een el lint, een dubbeltje die echte kant,

vijftien centjes maar die wollen stoffen!" probeerde de man, maar het ging niet.

Toen zette Tob zijn longen uit en boven al de schreeuwende kooplui klonk zijn heldere, schelle jongensstem. Dadelijk had hij koopers. Een dikke, welgedane juffrouw van buiten met een hengselmandje aan den arm was de eerste, die op hem afkwam. Zij bevoelde de stof en begon dadelijk af te dingen.

„Ben jij de koopman?" vroeg de juffrouw, eerst den knaap en daarna den ouden man aanziende. Tob bevestigde, dat hij het was, en op den eigenaar wijzende: „Mijn grootvader," loog hij er op los. Doch op eens — hoe het kwam, wist hij niet — maar hij kleurde over de leugen, die hij sprak. „Weet je niet, dat liegen zonde is?" hoorde hij met nadruk een stem van binnen; en weer voelde hij een paar diepdoordringende oogen hem scherp aanzien. De juffrouw merkte echter niets van wat er in hem omging. En Tob herstelde zich spoedig.

„Mooie stof, degelijke stof," prees hij aan. „Prachtig mooi voor een kinderjurk, juffrouw; of voor een jakje voor u. En zoo goedkoop, nietwaar?"

„Een dubbeltje de el," dong de juffrouw af.

„Kan niet," zei Tob. „Twaalf en een half is de uiterste prijs; zie eens die breedte."

De juffrouw kocht vijf el; toen schoot zij af op de kant. Aan kijkers en koopers was nu geen gebrek meer. En de knaap deed „zaken" voor den ouden man, die hem, na afloop van de markt, twee dubbeltjes gaf voor de diensten, door Tobs longen hem bewezen. Zij pakten toen den wagen in en duwden hem samen nog een eindweegs voort.

Tob begon in te zien, dat de markt hem voordeel kon opleveren, en besloot er voortaan geregeld heen te gaan.

't Was oók minder vermoeiend daar te staan schreeuwen dan die lange einden door de stad te loopen. Thans echter keerde hij naar de kiosk terug om nog wat met het verkoopen van tramkaartjes te verdienen. En daar de markt dezen avond vroeger dan anders ontruimd was, nam hij er den tijd af voor een gezellig praatje met de oude juffrouw. Uit blijdschap over zijn goeden dag had hij zelf een half ons drop gekocht voor haar verkoudheid.

„Ik heb gedacht, Tob,” zei het juffrouw-tje, „je moest Zondag een kopje thee bij mij komen drinken in mijn huis. We kunnen dan eens rustig samen praten. Maar zorg, dat je er wat netjes uitziet; om de bureu, weet je, die je bij mij zien binnegaan.”

En de juffrouw keek naar zijn haveloos buis met de kapotte mouwen.

„Ik heb niets anders dan dit, juffrouw,” zuchtte Tob, beschaamd dat hij niet behoorlijk op een fatsoenlijke theevisite kon verschijnen. Hij had de uitnoodiging toch zoo gaarne aangenomen.

„Leen er dan een,” zei de juffrouw na eenig nadenken.

Dat was een idee! Misschien, peinsde Tob, zou Jantje wel geneigd zijn hem voor dien éenen keer zijn buis te leenen. Met het vaste voornemen om er zoo presentabel mogelijk uit te zien nam hij ten slotte de uitnoodiging aan en begaf zich met de kaartjes naar zijn post.

.... „Prachtig mooi voor een kinderjurk, juffrouw blz. 31

HOOFDSTUK VIII.

Op theevisite.

Juffrouw Krook, zoo heette de juffrouw uit de kiosk, woonde, gelijk wij reeds weten, op een derde verdieping in een tamelijk breede straat. Ofschoon de buurt dicht bevolkt was, waren de menschen er anders en fatsoenlijker dan waar Tob huisde.

Het had dezen niet de minste moeite gekost, een buis van Jantje ter leen te krijgen, want Jantje's moeder was een vriendelijke vrouw. Maar het buis paste niet heel best, want Jantje was gebrekkig en daarom had de rug van het kleedingstuk een vreemd fatsoen. Tob zag er echter netter in uit dan in zijn eigen havelooze plunje, toen hij des Zondagsavonds precies op het afgesproken uur bij juffrouw Krook aanschelde.

De oude juffrouw zat bij het venster, dat uitzag in de straat. Het theegoed stond voor haar op de tafel. Zelfs had zij ter eere van Tobs bezoek koekjes gekocht in het presenteertrommeltje, dat achter den trekpot stond. Tob keek verlegen, toen hij zich in zulk een nette kamer bevond, zoo geheel verschillend van zijn eigen omgeving. Er stond een latafel met koperen beslag, een meubelstuk, nog afkomstig uit juffrouw Krook's ouderlijk huis. Op den schoorsteenmantel prijkten vazen met papieren bloemen. Daartusschen stond een klok met een leeuwte er op. Aan den muur hingen goedkoope schilderijen, zeer hel gekleurd, doch die Tob prachtig vond. En op de latafel stonden zooveel snuisterijen, dat het veel geleek op een dertigcentsbazaar. In de kleine kookkachel brandde een lustig

vuurtje en daarachter lag Mimi, juffrouw Krook's grijze poes, haar eenige levensgezellin, rustig te spinnen.

„Ga zitten, Tob,” zei juffrouw Krook terwijl zij hem een stoel aanwees aan de andere zijde van de tafel. „Welkom in mijn woning. Het doet mij veel plezier, dat je gekomen bent.”

Aarzelend zette Tob zich in een stijve houding op den aangewezen stoel, vol bewondering rondziende naar al de pracht in het vertrek. Er waren zooveel ruikers van papier, en alle zóo schitterend van kleur, dat Tob's oogen begonnen te knippen. Over de theestoof, die alleen maar voor pronk in de kamer stond, hing een gehaakt kleedje, evenals over bijna al de stoelen in het vertrek. Juffrouw Krook had haar Zondagsche japon nog aan. Anders was zij gewoon, die terstond na kerktijd weder uit te doen, omdat zij bang was er met het eten op te morsen. Maar nu ze Tob op theevisite zou krijgen, had ze haar aangehouden.

Nadat juffrouw Krook voor Tob een kopje thee had ingeschonken en hem uit het gebloemde trommeltje een koekje had gepresenteerd, opende zij het gesprek.

„Het is jammer, dat je je broertje niet eens mee kon brengen, Tob!”

Tob zuchtte. De gedachte dat Keesje van zulk een theevisite altijd verstoken was, deed hem pijnlijk aan. En op eens zag hij in gedachte zijn eigen naakte, armoedige woning voor zich, met het kleine, ongelukkige Keesje op zijn stroozak in een hoek. Nu een zeker gevoel van welbehagen zich van hem meester maakte in de nette woning van juffrouw Krook, nu deed de harde tegenstelling hem te pijnlijker aan.

„Hij zal nooit op theevisite kunnen gaan, juffrouw,” zei Tob met iets vochtigs in zijn oogen. „Maar als 't u belieft,

juffrouw, als u het niet kwalijk neemt, zal ik mijn koekje voor hem bewaren. Zulke fijne koekjes heeft hij nog nooit geproefd."

"Dat hoeft niet, Tob. Eet het maar gerust zelf op, ik zal je een paar meegeven voor je broertje. Je bent een jongen, die wat voor een ander over heeft."

Tob schudde zijn hoofd.

"Neen, juffrouw; goed ben ik niet; soms denk ik, dat ik graag goed zou willen zijn. Maar ik weet niet hoe. Er is niemand, die mij goed zou kunnen maken, geloof ik."

"Ga je wel eens naar de kerk, Tob?" vroeg de juffrouw.

"Nooit," zei Tob.

"Maar dat moet je toch doen," zei de juffrouw ernstig. "Ik ga elken Zondagmorgen. Men leert daar, hoe men goed wordt."

"Nooit van mijn leven ben ik in een kerk geweest," verzekerde Tob. "Maar ziet u, juffrouw, voor u is dat geen kunst. U bent netjes aangekleed, en niemand zal zeggen, dat u daar niet hoort. Maar ik zou wel eens willen weten, wie mij daar zou toelaten."

"O maar," zei de juffrouw, "wanneer je er een beetje knap uitziet, zoals nu, zal niemand je den toegang weigeren. De kerk is voor alle menschen, rijk en arm."

"Komen er ook politieagenten?" informeerde Tob. "Omdat, ziet u, zij misschien zouden denken, dat ik kwam om te bedelen."

Juffrouw Krook glimlachte.

"Ik weet niet, of er weleens agenten in de kerk komen; maar ik zou haast denken van ja, Tob," sprak zij ernstig. "Als je je echter goed gedraagt en ordelijk gaat zitten, zal niemand je iets doen, zelfs de politie niet."

"Wat doet men eigenlijk in de kerk?" vroeg Tob nadenkend.

„Weet je dat niet?” En verwonderd keek de juffrouw hem aan. „Wel, zingen en bidden, en luisteren naar hetgeen de leeraar zegt. De dominee bidt tot God. Hij vraagt om alles wat wij noodig hebben voor dit en het toekomstige leven. Ook bidt hij voor de zieken en lijdenden, voor allen die ongelukkig zijn. En dan vertelt hij van God en den Hemel, en van den weg daarheen.”

Tob luisterde met gespannen aandacht. Wat juffrouw Krook daar zeide, klonk hem alles vreemd en nieuw in de ooren. „Bldt hij voor de zieken en lijdenden?” vroeg de knaap langzaam.

„Ja,” zei de juffrouw. „En niet alleen de dominee. Wij allen bidden in stilte met hem mee.”

„Dan zou ik heel gaarne ook eens naar de kerk gaan,” zei Tob met een zucht. „Maar ik weet niet, of Jantje's moeder mij dit buis vanavond ook nog wil leenen. Zelf kan hij toch de deur niet meer uit.”

„Het komt er eigenlijk niet op aan, hoe je er uitziet,” zei de juffrouw beslist; „het staat alleen maar wat fatsoenlijker, als je netjes bent. Weet je wat, Tob? Als je mij je oude buis eens brengen wilt, zal ik het voor je verstellen. Een lap is altijd beter dan een gat. En dan moest je eens zien, om voor een ander buis te sparen. Me dunkt, op de markt kun je er wel goedkoop een krijgen.”

Dat was een idee! Maar bijna te grootsch in Tobs oogen om waar te kunnen worden. Hij met een nieuw buis aan naar de kerk! Twee dingen stonden hem echter helder en klaar voor oogen, toen hij dien avond de woning van juffrouw Krook verliet. Wanneer men in de kerk ging bidden voor zieken en lijdenden, dan wilde hij er heen. Wel wist hij niet veel, ja bijna niets van God, maar juffrouw Krook had gezegd, dat hij dit in de kerk te weten zou komen. En dan, men ging er heen om te leeren goed te

worden. Sinds die onbekende heer hem had gezegd, dat hij loog en dat liegen zonde was, was er iets in hem ontwaakt, dat voorheen slechts had gesluiemd. Zonde! Wat was zonde? Het beteekende, iets te doen dat slecht was. Dat begreep Tob wel.

Het oude juffrouwtje had hem in een leeg suikerzakje een paar koekjes en een gesmeerd krentenbroodje voor Keesje meegegeven. Ook had zij haar avondboterham met hem gedeeld, eer hij naar huis ging. Maar het allerkostbaarste, dat hij haar dankte, was een ernstige gedachte omtrent God en het betreden van een nieuwen, tot nog toe onbekenden weg, „den weg naar den Hemel.”

HOOFDSTUK IX.

Het onverwachte geschenk.

November was voorbij. December was gekomen. Met sneeuw en hagel had hij zijn intocht gedaan. En nu lag het Kerstfeest ook alweer achter den rug. Zelfs had het nieuwe jaar het oude reeds vervangen. En nog altijd was Tob er niet toe gekomen, naar de kerk te gaan. Juffrouw Krook had zijn buis gelapt en er al haar naaigaren aan ten koste gelegd. Doch Tob zag er te veel tegen op, des Zondagsmorgens een kerk binnen te stappen. Hij durfde niet. Een heimelijke vrees benauwde hem, dat hij er uit verjaagd zou worden als de kerk onwaardig.

Juffrouw Krook had hem met Kerstmis een warme, wollen bouffante ten geschenke gegeven. Zij had die

eigenhandig gebreid achter haar kioskraampje en wegge-moffeld, zoodra ze vermoedde, dat Tom in aantocht was; want het moest een verrassing zijn voor den armen jongen. De eerste theevisite was gevolgd door een tweede op den avond van den tweeden Kerstdag, maar voor verdere uitnoodigingen had Tob bedankt, omdat hij anders Keesje zoo alleen moest laten. Dien tweeden Kerstdag had hij Keesje naar beneden gedragen. Deze was toen ook op visite geweest, bij oom Dan en blinden Sam. Maar later was de gelegenheid nooit meer zoo gunstig geweest, daar de beide mannen op stap waren gegaan.

Tobs vader was reeds van vóór Kerstmis spoorloos verdwenen. Dat gebeurde trouwens wel meer. Hij zwierf dan buiten Amsterdam, dagen, soms weken lang. Plotseling kwam hij dan weder boven water. Maar Tob was er nooit verdrietig om, als vader een poos wegbleef. Hij bracht dan met Keesje zijn avonden door bij Hansje Plomp, die het kind af en toe bij zich haalde.

't Was op zekeren kouden Januari-avond, dat Tob vroeger dan gewoonlijk thuiskwam. Hij had voor dezen keer geen post gevat bij de tram, omdat hij dien dag tamelijk goed had verdiend. Hij vond het ook te koud om stil te staan, ofschoon hij anders aan koude vrijwel gewoon was. Thuisgekomen, begreep hij, dat de buurvrouw Keesje met bed en al bij zich had genomen. De beide mannen beneden waren nog niet thuis van hun bedeltocht. Daarom besloot Tob er nog maar eens op uit te gaan. Misschien viel er op een of andere manier nog wat te verdienen, b.v. door voor een reiziger van of naar het station een koffer te dragen. Daar werd hij dan meteen warm van.

En werkelijk het geluk was hem gunstig. Een jonge dame, warm ingestopt in mantel en bont, kwam met andere passagiers het station uitgestapt op de plek, waar Tob

wacht hield met de witkielen. Eerst scheen zij van plan de tram te nemen. Maar een blik op het magere, verlangend uitzierende jongensgezicht deed haar van besluit veranderen. De dienstmannen voorbijgaande, ging zij in op Tob's verzoek, haar koffertje te mogen dragen.

„Ja,” zei zij op eens, „breng het maar voor mij thuis. Maar het is een heel eind, heelemaal tot de Weteringschans. Zie je daar niet tegen op? Omdat het zulk helder vriezend weer is, heb ik wel lust in zoo'n wandeling.”

Dankbaar nam Tob het koffertje uit de kleine gehandschoende hand, die het meisje daarop in haar mof stak. Maar Tob vond het koffertje in 't geheel niet zwaar. En gemoedigd ondernam hij den tocht, met de jonge dame aan zijn zijde. In stilte keek hij af en toe bewonderend haar aan. 't Was een lief, prettig jongemeisjesgezicht. Een zachte glimlach speelde om den frisschen mond en een helder licht in haar blauwe oogen. Zij sprak niet veel onderweg. Een paar maal vroeg zij Tob, of de vracht niet te zwaar was. En medelijdend keek zij dan naar Tob's dunne have-looze kleeding en zijn hongerig gezicht. Eindelijk, na een flinke wandeling, bereikten zij haar woning.

„Hier zijn we er,” zeide zij, terwijl zij staan bleef voor een keurig uitzierend huis. Tusschen de gesloten overgordijnen door scheen het licht naar buiten. Zij haalde een sleutel uit haar taschje en opende zelf de voordeur. „Wacht hier maar even,” vervolgde zij tot Tob, terwijl zij de helder verlichte vestibule intrad en hem wenkte haar te volgen. „Geef mij het koffertje nu maar en ga even hier op de bank zitten.”

Tob plaatste zich op de kunstig uitgesneden bruine bank en zag de jonge dame na, die met koffer en al achter de glazen tusschendeur verdween. Hij hoorde nog haar vlugge schreden dof klinken op den dikken looper van de trap.

Geduldig wachtte hij tot zij weer zou komen. Boven werd een deur geopend. Heldere, vroolijke stemmen klonken tot hem door. Wat er gesproken werd, ging echter voor Tob verloren, omdat er een deur gesloten werd.

„Maar kindlief!” zeide een welluidende vrouwenstem, „waarom heb je niet geschreven, dat je vanavond thuiskwam. Dan had Bernard je toch van den trein gehaald.”

„Ik wilde u nu eens verrassen, moedertje,” klonk het opgeruimde antwoord. „En ik had nu eens zin geheel alleen, op eigen gelegenheid, thuis te komen. Ik kreeg van morgen plotseling lust naar huis te gaan en . . . ik ben er, zooals u ziet.” En bij die woorden gaf zij haar moeder een hartelijken kus.

't Was een gezellig tafereeltje. In het smaakvol gemeubelde woonvertrek zat de vrouw des huizes bij de theetafel. Zij was een dame van ongeveer vijftigjarigen leeftijd en hield zich bezig met eenig handwerk. Tegenover haar in een lagen schommelstoel terzijde van de ronde tafel zat, of liever lag, een jonge man van omstreeks vijf en twintig jaar met een krant wijd uitgespreid in de handen, waaruit hij zijn moeder juist bezig was het nieuws van den dag voor te lezen, toen zijn zuster zoo onverwacht binnentrad. Midden in een zin bleef hij steken. Aan de andere zijde der tafel, vlak onder de lamp met geel zijden kap, zat een ongeveer dertienjarige knaap. Hij was gekleed in een wit en blauw matrozenpak. Al zijn aandacht was gewijd aan het houtsnijwerk, dat hij onder handen had. Van zijn gezicht was daardoor weinig te zien; zijn donkere lokken vielen echter des te beter in het oog. Maar bij het binnentreden van zijn zuster sprong hij op. Met jóngensachtige luidruchtigheid verwelkomde hij haar en danste om haar heen.

Nadat de eerste begroeting voorbij was en vragen en

antwoorden elkander hadden afgewisseld, sprak op eens de moeder: „En waar heb je nu je koffertje gelaten, Annie? Toch niet aan het spoor laten staan?”

„Neen, moederlief! Ik heb het door een kleinen jongen laten dragen, die beneden nog op zijn footje wacht. Maar te oordeelen naar de lompen, die hij aanheeft, is hij zulk een arme stakkerd, dat ik hem niet wilde laten gaan zonder een beroep op uw goede hart te hebben gedaan. Hebt u niet nog een of ander buis of overjasje van David voor den armen jongen? Hij is zoowat van dezelfde grootte. Verbeeld u, hij heeft bijna niets aan; en dat bij deze snerpende kou.”

Mevrouw liet haar werk in den schoot rusten en dacht na.

„Ik weet het waarlijk niet,” zei ze; „ik zou er eens naar moeten kijken, als ik boven kwam. Je wou toch niet, dat ik dit nu dadelijk deed?”

„Hij is zoo koud!” overreedde het meisje.

„Och toe, mama,” kwam haar opeens haar kleine broer te hulp, „mijn grijze winterjas van verleden jaar, u weet wel, hangt er nog. De zak was uitgescheurd en toen heeft de kleermaker haar zóó slecht gerepareerd, dat ik ze niet meer dragen kon. Geef haar aan dien jongen. Wacht maar! Ik zal haar zelf wel even halen. Zij hangt bij mijn andere kleeren.”

Als een pijl uit den boog vloog de knaap de kamer uit en de trap op. Een oogenblik later kwam hij in triomf terug, met het kleedingstuk in de hand. Mevrouw nam de jas van hem aan en bekeek haar nauwkeurig. 't Was een warme, gevoerde overjas, die er nog heel netjes uitzag,

„Zij is eigenlijk nog zoo goed,” zei mevrouw weifelend. Zij was weduwe, en hoewel zij genoeg bezat om met haar drie kinderen naar haar stand te leven, was zij toch een zuinige, overleggende huismoeder.

„Die twee rokken heeft, deele hem mede, die geen heeft,” zei de jonge man in zijn schommelstoel. „Kom, moedertje, dat is het goddelijk bevel, dat weet u toch? en daarbij wikt en weegt men niet. Annie heeft het woord van den Meester begrepen, die zeide, dat wij den naakte moeten kleeden.”

’t Woord van haar oudsten zoon gaf den doorslag.

„Nu, geef ze hem dan maar,” zei ze tot Annie. „Waar is de jongen? Ik zou hem wel eens willen zien.”

„Laat hem later eens terugkomen, moederlief; misschien hebt u dan nog meer om hem te geven. Wie weet?” raadde Bernard, Annie’s oudste broeder. „U maakt hem misschien verlegen door hem hier te roepen; laat Annie hem de jas geven.”

„Maar ik wou hem toch graag zien,” hield mevrouw vol. Annie ging nu naar beneden om Tob te halen.

„Wil je even boven komen?” vroeg zij vriendelijk. „Moeder heeft iets voor je, dat je wel zult kunnen gebruiken.”

Even later stond Tob midden in de kamer. David hielp hem de jas aantrekken, die heel goed paste, en mevrouw informeerde, of hij nog andere broers en zusters had. En ditmaal loog Tob niet, maar vertelde hij de volle waarheid.

„Moeder is dood,” zei hij; „vader is weg om werk te zoeken, zooals hij wel meer doet, en ik en Keesje zijn heel alleen.” En nu, aangemoedigd door vriendelijke gezichten en minzame woorden, vertelde hij van Keesje. Mevrouw’s oogen schoten vol tranen.

„En waar woon je?” vroeg zij.

Tob noemde de steeg.

„Nu,” zei mevrouw, „kom over een paar dagen maar eens hooren. Misschien heb ik dan ook wel wat voor Keesje. Kom Zaterdagavond maar.”

„En hier, dit is voor het dragen van het koffertje,” voegde Annie er aan toe, terwijl ze hem een kwartje gaf.

Mevrouw drukte op een electriche schel, waarop een net gekleed dienstmeisje verscheen, dat Tob mee naar beneden moest nemen. Zij bracht hem in de vestibule en zei hem, dat hij een oogenblik moest wachten. Even later kwam zij terug en gaf hem in een papier een dikke boterham, goed gesmeerd en ruim met vleesch belegd.

Met een duizelig hoofd en met een hart, dat opsprong van blijdschap over al het goede, dat hem was geschonken, verliet Tob de deftige woning.

HOOFDSTUK X.

De eerste schrede op den weg.

Den prins te rijk, ondernam Tob den terugweg. Zijn boterham had hij veilig in een der diepe zakken van zijn nieuwe jas geborgen. Deze viel hem door de ongewoonte wel wat zwaar, maar de warmte deed hem toch weldadig aan.

Tob wilde zoo spoedig mogelijk naar de kiosk om zich in zijn nieuwe uitmonstering aan juffrouw Krook te vertoonen. Dus liep hij zoo gezwind, als hij maar kon. Tob was nu vast besloten, Zondag naar de kerk te gaan. Dat wilde hij de juffrouw meteen vertellen. En dan gauw naar huis, naar Keesje. Wat zouden oom Dan en blinde Sam wel zeggen van de jas en al het andere? En Zaterdag mocht hij terugkomen, had de mevrouw gezegd, om iets voor Keesje te halen!

Tob liep zoo vlug hij maar kon. De sneeuw kraakte onder zijn voeten. Er waren dan toch ook nog wel goede rijke menschen, zooals juffrouw Krook had beweerd. Nu tenminste had hij er ontmoet. Maar, had zijn vriendin eens gezegd, God heeft ze gemaakt, zoowel als de armen; daarom moeten wij Hem voor alles danken.

Juist, toen hij hierover nadacht, voerde zijn weg hem in een der dwarsstraten langs een verlicht gebouw. Aan weerszijden brandde een lantaarn. Door een groote deur, die wijd openstond, straalde eveneens een helder licht vriendelijk naar buiten. Het moest een kerk zijn.

„Is dit een kerk?” vroeg Tob aan een ouden man, die juist het gebouw wilde binnengaan.

„Ja,” antwoordde deze. „Ga je er ook in? Kom dan maar gauw mee. De dienst is denkelijk reeds begonnen. Ik ben aan den laten kant, maar de deur blijft hier altijd open. Dat is een geluk.”

Tob aarzelde even. Het verlangen om juffrouw Krook deelgenoot te maken van zijn blijdschap streed een oogenblik tegen de nieuwe begeerte om het kerkgebouw binnen te gaan. Maar, redeneerde hij bij zichzelf, als ik hier binnen ga, kan ik haar er bij vertellen, dat ik in de kerk geweest ben; en dat zal haar dubbel plezier doen. Hij nam dus een kloek besluit en stapte tegelijk met den ouden man het gewijde gebouw binnen. Weldra stonden zij achter in de kerk. Daar hadden zij een vrij uitzicht over het middenschip en de beide galerijen. Bijna alle banken beneden waren bezet. Er stond echter dezen avond geen predikant op den stoel. In een halven cirkel zaten vijf personen op het podium voor den kansel. Het was namelijk geen gewone door-de-weeksche dienst, maar een evangelisatiesamenkomst, waarin een reizend predikant uit Duitschland het woord zou voeren. Een der stadspredikanten, bij wien

hij op de doorreis logeerde, wilde hem tot tolk verstreken.

In een der achterste banken waren nog een paar plaatsen ledig. Daar zette de oude man zich rustig neder en Tob volgde zijn voorbeeld. Toen de man zijn pet afnam en een tijdlang voor de oogen hield, deed Tob dit ook, meenende dat het zoo behoorde. Hij had er geen flauw begrip van, dat de man in stilte een gebed opzond tot God.

De vreemde prediker kwam nu naar voren en gaf een gezang op om te zingen, — een vers uit den liederenbundel. Tob luisterde aandachtig naar de voorlezing. Twee regels vooral maakten een diepen indruk op hem:

„Er leidt geen weg ten Hemel,
Dan over Golgotha.”

Wat beteekende dat? Nooit in zijn leven had Tob nog van Golgotha gehoord. Schoon in een christenland geboren, was hij geheel een heiden. Ook op de school, waar zijn vader hem had moeten zenden om aan de leerplichtwet te voldoen, had hij dien naam nooit vernomen. Van het voornaamste, dat een mensch noodig heeft te weten, had men hem onkundig gelaten. „De weg naar den Hemel.” De woorden van juffrouw Krook, op de theevisite gesproken, kwamen hem weer te binnen. „En dan vertelt hij van God en den Hemel en van den weg daarheen,” had zij gezegd. Dus zou hij nu daarvan hooren.

Het lied werd gezongen. Tob luisterde eerbiedig en aandachtig toe. Wat klonk dat mooi en plechtig, met begeleiding van het orgel. De knaap gevoelde zich in een andere wereld verplaatst. En voor het eerst in zijn leven dacht hij met weerzin en afkeer aan de omgeving, waarin hij was opgegroeid, waar vloeken en verwenschingen aan

de orde van den dag waren. Hij sloot zijn oogen als weggesleept door een onbegrijpelijk, overweldigend gevoel van nooit gekenden vrede.

Toen het lied geëindigd was, begon de prediker te spreken. Elke zin werd langzaam en duidelijk in het Hollandsch herhaald. Dat maakte den indruk der woorden op Tob des te krachtiger. Bij elken nieuwen zin werd hij tweemaal gesticht; eerst door den Duitscher, dien hij niet, daarna door den Hollander, dien hij wel verstond.

Werkelijk had de spreker als onderwerp van dien avond gekozen „den weg naar den Hemel,” of „den breeden en den smallen weg.” Met klem van redenen drong hij bij zijn hoorders aan op het bewandelen van den smallen weg, die ten leven leidt. Zijn tekst was Matth. 7 vers 13 en 14: „Gaat in door de enge poort: want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan: want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.” Ademloos luisterde Tob. De prediker schilderde in korte trekken den breeden weg, het pad der zonde. „Niet in afzichtelijke kleuren vertoont die weg zich aan ons oog,” zoo zeide hij. „Integendeel: verlokkend, verleidelijk en mooi is hij. Er bloeien bloemen, veel bloemen, aan weerszijden; schoon van kleur en begeerlijk voor het oog tot bezit. Maar het zijn giftbloemen, wier geuren bedwelmen, wier stekels doodelijk verwonden. Op den breeden weg stoot de voet zich aan geen steenen; ook zijn daar geen hinderpalen. Vlug en gemakkelijk wordt hij betreden. Doch onmerkbaar helt hij af naar een diepen en vreeselijken afgrond, den afgrond van het eeuwig verderf.” En nu noemde de prediker alles, wat op dien weg voorkomt. Eerst de grove boosheden, zooals stelen, vloeken, drinken, liegen, godslastering enz.

Daarna de meer verfijnde zonden van het dagelijksch leven, de kleine, door de menschen onopgemerkte daden, doch die door God worden opgeteekend in het eeuwig register. „Gods oordeel,” zeide hij, „zal in het einde het eenig geldende zijn.” Met aangrijpenden nadruk sprak hij daarover. Doch na den donder der wet predikte hij zijn hoorders ook het woord der genade en des behouds, wees hij hun ook het smalle pad, hetwelk ten leven leidt. Voor het eerst in zijn leven hoorde Tob van den Heere Jezus en van Zijn volbracht verzoeningswerk. Tijd, plaats, heel de stoffelijke wereld om hem heen, alles zonk weg voor zijn blik. Zelfs Keesje werd vergeten bij het zien op Golgotha's kruis. „Hij is de weg naar den Hemel,” zoo besloot de prediker zijn rede. „De Heere Jezus Christus is de weg. En welgelukzalig zijt gij, zoo gij nog in dezen avond dien weg betreedt. Steenen en struikelblokken zullen u hinderen. Vreest echter niet: de weg voert over Golgotha met uw Koning den Hemel in.”

Op dien avond heeft Tob zijn eerste schrede gezet op den weg naar den Hemel. Zijn eerste kerkgang heeft hem daartoe geleid. Voortaan wilde hij iederen Zondag de kerk bezoeken en een geheel nieuw leven beginnen. Met schaamte, smart en spijt dacht hij nu aan al zijn bedreven kwaad. Maar hij had toen ook den weg naar den Hemel niet gekend. „Doch nu wil ik hem gaan, nu wil ik hem zoeken,” sprak hij met tranen in de oogen. En God Zelf zou hem aan Zijn hand daarop leiden.

HOOFDSTUK XI.

De verleiding.

Acht dagen lang zou er elken avond een samenkomst gehouden worden in hetzelfde kerkgebouw, vernam Tob van den ouden man, met wien hij de kerk verliet.

't Was nu te laat om nog naar juffrouw Krook te gaan. Zij had zeker ook al gesloten, want de klokken sloegen reeds tien uur. Dus mocht hij zich wel haasten om thuis te komen, want hij had nog een groot eind te gaan. Hansje Klomp zou wel verlangend naar zijn thuiskomst uitzien, omdat zij Keesje bij zich had. En wat zou Keesje wel zeggen van die dikke boterham met vleesch? Hij voelde haar door zijn nieuwe jas heen.

Tob was half verbijsterd door de gebeurtenissen van dien avond. Hij besloot onder het loopen, als de verdiensten op den dag wat meevielen, de geheele week des avonds naar de kerk te gaan.

Bij zijn thuiskomst vond hij Keesje rustig slapende. Vrouw Klomp had hem zoo naar zijn kamer gebracht. Met haar eigen ouden rok had zij hem warm toegestopt om de bittere kou, die in het vertrek heerschte. Oom Dan en blinde Sam waren ook al naar bed, alles was donker in hun kamer. Tob kon hen dus geen deelgenoot meer maken van zijn geluk. Hij wenschte vrouw Klomp goeden nacht en schonk haar een stuiver voor de verzorging van Keesje.

Juist toen hij het portaal overstak om zich naar zijn eigen vertrek te begeven, hoorde hij zich van beneden bij den naam roepen. Het was de stem van Katrien, „zwarte Katrien”, zooals zij in de wandeling heette.

„Ben jij daar, Tob? Kom eens even aan de trap, want ik heb je wat te vragen. Of zal ik even bij jou komen?”

„Ook goed!” riep Tob terug. „Maar spreek zacht, Katrien; oom Dan en blinde Sam zijn reeds naar bed.”

Met een paar vlugge sprongen was Katrien boven. Zij liep terstond Tobs kamer binnen. Bij het onzekere licht van het olielampje in den hoek, dat niet veel meer was dan een gloeiende spijker, was zij maar vaag te onderscheiden. Tob haalde uit zijn broekzak een eindje kaars te voorschijn, dat hij voor deze gelegenheid aanstak. Nu was Katrien iets beter te onderkennen. Niet ten onrechte werd zij zwarte Katrien genoemd. Een onordelijke bos ravenzwart haar omlijstte haar gelaat en overdekte bijna haar geheele voorhoofd, waaronder een paar donkere oogen schitterden. Zij was slordig, maar opzichtig gekleed en droeg allerlei waardelooze versierselen, als groote vergulde oorbellen met valsche steenen, blinkende armbanden en een snoer kralen. De kleeding bestond uit een vreemde verzameling van lappen, linten en strikken. Zij had een bleek, brutaal gezicht en uit geheel haar houding sprak iets uitdagends.

Katrien was nu omstreeks achttien jaar oud. Van klein kind af was zij grootgebracht door haar grootmoeder, die verschrikkelijk dronk en daarom in de geheele straat bekend was als „dronken Mie”. Dronken Mie en zwarte Katrien woonden in een kelder, waar de eerste een water-en-vuurnering en een snoeptafel hield, maar ook bier en sterken drank verkocht. Eigenlijk dreef Katrien de zaak, want Mie lag den halven dag op bed. Dan sliep zij haar roes uit van den vorigen avond. Dat was dus ook al geen aangenaam gezelschap voor een jong meisje. Doch Katrien trok er zich niets van aan. Zij nam het er zoo plezierig van, als zij maar kon. Overdag bediende zij de klanten

en des avonds vermaakte zij zich in danshuis en kroeg. Den Naam van God had zij van haar vroegste jeugd af niet anders gehoord dan als een vloek. Aan haar ziel dacht zij nooit; zij was zich niet bewust, dat zij een onsterfelijke ziel bezat. Haar eenige zorg was, er bekoorlijk uit te zien in de oogen van anderen. Daarom gaf zij al haar verdienste uit aan linten en strikken. Doch hoe schaamteloos en onverschillig zij ook was, en met welke ondeugden behept, van nature was Katrien goedhartig en vrijgevig. Wanneer in de buurt iemand ziek was, werd zelden tevergeefs een beroep gedaan op haar hulpvaardigheid. Ook wist zij weleens raad in lastige gevallen. Van Tob en het arme Keesje hield zij veel. En wederkeerig was de knaap haar goedgezind.

„Ik kwam je iets vragen, Tob,” zei Katrien, terwijl zij zich liet neervallen op de houten kist, die voor het eenige venster stond. „We willen aanstaanden Zondag een vroolijken avond hebben in de herberg van krommen Kris. Oom Dan zal op de viool spelen en blinde Sam krijgt vrij entree. Maar Kris heeft een jongen noodig om te helpen bij het bedienen. Die jongen moet moppige liedjes weten te zingen en het gezelschap kunnen vermaken, als ik dans. Juist een buitenkansje voor Tob, heb ik al gedacht; want je kunt er op rekenen, dat er wat te gappen valt, als de mannen dronken zijn.”

Tob hoorde die toespraak met gemengde gewaarwordingen aan. Vroeger zou hij zulk een „mooie” gelegenheid om iets te „verdienen” met beide handen hebben aangegrepen; zijn geweten had hem dien avond onder de prediking volstrekt niet ten onrechte beschuldigd. En daar Katrien meende hem te kennen, had zij Kris reeds beloofd, dat hij op Tob kon rekenen. Zijn aarzelende houding viel haar nu vreemd, totdat haar oog viel op de nieuwe jas.

„Gegapt?” vroeg zij, de jas bekijkende.

„Gekregen,” antwoordde Tob kortaf. En dan, vliegensvlug, liet hij er op volgen: „Nee, Katrien, ik kan niet, Zondagavond; ik kan het niet doen. Waarlijk niet.”

Vol verbazing trok Katrien haar wenkbrauwen hoog op.

„Ben je bezig braaf te worden?” vroeg zij scherp. „Oho! wat voor nieuwigheid is dat?” En meer overredend liet ze er op volgen: „Kom, ik zou het maar wel doen. Je kunt Keesje meebrengen. Ik zal voor hem zorgen, dat hij het dien avond goed heeft. Hij zal zooveel koek, suikerklontjes en krentenbrood hebben, als hij nog nooit van zijn leven heeft gehad. Sla je toe?”

Maar Tob sloeg niet toe. Hij wist nu heel zeker, dat de herberg van krommen Kris met het danshuis en wat daar nog meer toe hoorde, midden op den breeden weg stond. En Katrien was een van die schoone bloemen, waarvan de prediker gesproken had.

„Nee,” zei hij beslist; „ik heb andere plannen.”

„Heb je een ander voordeeltje op het oog? Valt er misschien hier of daar wat beters voor je te halen?”

„Juist. Zoo is het,” antwoordde Tob, en zijn gelaat nam een ernstige uitdrukking aan. „Ik wil het je wel vertellen. Ik ben vanavond in de kerk geweest en ik ga er weer naar toe. Zondag ook. Daar is wat goeds te halen.”

„Naar de kerk! Maar Tob, ben je razend geworden? Jij, Tob Deegen, naar de kerk! Hoe ben je daartoe gekomen?” barstte Katrien uit.

En nu vertelde Tob haar zijn wedervaren van den laatsten tijd. De theevisitatie bij juffrouw Krook en wat deze hem gezegd had, werden niet vergeten. Katrien's gelaat nam daarbij een zachtere uitdrukking aan, als gevoelde zij de beteekenis van wat hij verhaalde. Hierdoor aangeemoedigd, deelde Tob ook mede, wat hij dien avond in

de kerk had gehoord. Dat was iets geheel nieuws voor de wilde Katrien. Een oogenblik keek zij ernstig. Doch ook maar een oogenblik.

„Je moet het zelf weten,” riep zij plotseling opspringende. „Maar ik zeg maar, 't is gekheid, zulk een mooie gelegenheid te laten schieten. Je ziel verloren gaan, zeg je? Ik heb nooit van zoo'n ding gehoord. Maar ik waag het er op. Ik zal dan later wel gewaar worden, of dit waar is of niet.”

Katrien stond reeds bij de deur.

„Ik had liever, dat je dit alles niet aan krommen Kris en de anderen vertelde,” vroeg Tob, zacht en aarzelend. Valsche schaamte gaf hem dat in. „Ik zou niet alleen uitgelachen, maar ook uitgefloten en nagejouwd worden, wanneer het de buurt ter oore kwam.”

Tob kende het woord van den Heiland 'nog niet: „Wie zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is Mijns niet waardig.” Maar hij was voor de verleiding toch niet bezweken. En dat was de tweede schrede op den goeden weg.

HOOFDSTUK XII.

Hernieuwde kennismaking.

Den volgenden avond begaf Tob zich weder naar het kerkgebouw. Dezelfde prediker van den vorigen avond voerde het woord. Hij sprak nu over de wondermacht van den Heiland gedurende Zijn omwandeling op aarde: hoe Hij de zieken genas, blinden het gezicht hergaf en dooden uit de graven riep; maar ook, hoe Hij zondaren

vergifenis en vrijspraak schonk. Nog sterker dan den vorigen avond, werd Tob geboeid door wat hij thans vernam. De gestalte van den Heiland rees op voor zijn geest, in al de liefelijkheid en majestueuze schoonheid, waarmede de prediker hem uitbeeldde. Tob zag Hem, gelijk van Hem geschreven staat: „Als het nu avond geworden was, toen de zon onderging, brachten zij tot Hem allen, die kwalijk gesteld, en van den duivel bezeten waren. En Hij genas er velen.” O, als hij *toen* geleefd had! Hij zag die groote schare zich verdringen om den Heiland; hij zelf was er ook bij, met Keesje in zijn armen en het gebochelde Jantje naast zich; en oom Dan met blinden Sam, — allen met de hoop in het hart, maar toch ook bevende van angst, of zij den Heiland wel bereiken konden, nu zoo velen Hem omstuwden. De prediker vertelde van den blinde, die bestraft werd, dat hij zwijgen zoude en die te luider riep: „Zone Davids, ontferm U mijner!” en hoe vriendelijk de Heiland toen stilstond en hem tot Zich riep. Ja, dacht Tob, zoo zouden de menschen ook oom Dan en blinden Sam verbieden om tot Hem te gaan, maar dan zou de Heiland zelf hun vragen: „Wat wilt gij, dat Ik u doen zal?” En een dikke nevel van tranen verduisterde Tobs blik bij de gedachte aan wat er dan verder zou geschieden. 't Was immers alles maar een droom. De Heiland was niet meer op aarde. Dat wist hij toch! Men had Hem aan het kruis doen sterven. Vreeselijke gedachte! Had ik toen maar geleefd, zuchtte hij. Ik zou met Keesje aan Zijn voeten hebben gekropen. Dan zou ongetwijfeld de Heer Keesje hebben aangezien. En dat zou de Heiland onmogelijk hebben kunnen doen zonder innerlijk met ontferming over hem te worden bewogen. Tob was er vast van overtuigd, dat de Heiland Keesje zou genezen hebben. Maar ach, wat gaf het, daar nu over

te denken? Keesje zou altijd hetzelfde Keesje blijven en Sam zou nooit kunnen zien. Dat was zeker!

De dienst liep ten einde. Mochten anderen vertroost en bemoedigd zijn geworden, Tob voelde zich teleurgesteld en terneergedrukt. Voor de mensen, die hem omringden, had hij weinig aandacht. Het viel hem dus niet op, dat iemand tusschen de menigte door hem bij het uitgaan zocht te naderen. Geheel onverwacht voelde hij bij de deur een hand op zijn schouder. Hij zag op en een hoogroode kleur overtoog zijn gelaat. Hij kende de oogen, die hem aanzagen. Zij hadden eenmaal verwijtend op hem gerust bij die vraag, die hem nog in het geweten brandde: „Weet je niet, dat liegen zonde is?” Ja, nú wist hij het. „Hoe kom jij hier, mijn jongen?”

Het was dezelfde stem, maar nu klonk zij vriendelijk en zacht.

„Het deed mij genoegen je hier te zien,” vervolgde de spreker. „Je hebt goed geluisterd en ik hoop, dat je er iets van zult meenemen naar huis. Nu denk ik, dat je wel weet, dat liegen zonde is. Is het niet?”

„Ja, mijnheer,” zei Tob. „Ik heb mij voorgenomen mij nooit meer daaraan schuldig te maken, nu ik weet, dat het *Hem* verdriet zou hebben gedaan.”

„Niet alleen zou hebben gedaan, maar nog doet,” verbeterde de heer, „want al is de Heere Jezus niet meer op aarde, Tob, Hij is nog dezelfde als toen. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid, staat er in Gods Woord. Maar nu is Hij gezeten op Zijn troon in heerlijkheid en ziet van daar neder op dezelfde aarde, die Hij eens betrad in de gestalte van een dienstknecht. Hij weet en ziet alles en Zijn hart is nog vól zondaarsliefde en teedere erbarming. Maar — zeg eens, mijn jongen, hoe kom je aan die nieuwe jas?”

„Die kreeg ik van een vriendelijke dame, voor wie ik een koffertje naar huis droeg,” zei Tob.

„Zoo!” hernam de heer. „En hoe heet die dame?”

„Ik denk, dat zij mevrouw Norden heet, omdat ik dien naam op de deur las.”

„Nu, Tob, het heeft mij genoeg gedaan, dat ik je hier gezien heb. Kom morgenavond maar weer, ik zal er ook zijn. Maar, dat is waar ook: wil je mij vertellen, waar je woont?”

„Jawel, mijnheer. Ik had het u laatst al willen zeggen, maar toen was u in eens weg.”

Tob noemde de steeg en gaf dan nog eenige aanduidingen, die onmisbaar waren om zijn woonplaats te kunnen vinden.

„Nu, Tob,” herhaalde de heer, „denk er om, dat ik je hier morgenavond weer zie.”

„Ik zal stellig komen,” beloofde Tob.

De kennismaking met den man, die hem zulk een ontzag had ingeboezemd, was vernieuwd. Zij liet nu aangener herinnering bij Tob achter dan den eersten keer.

· HOOFDSTUK XIII.

Vermoeid en beladen.

De omstandigheden zouden Tob echter beletten aan zijn voornemen gevolg te geven. Den volgenden morgen was Keesje ziek. Reeds den geheelen nacht had hij onrustig gewoeld en af en toe van pijn geschreid; ook soms wartaal gesproken. In de uren, die hij wakende bij zijn broertje doorbracht, had Tob zijn laatste eindje kaars verbrand.

Nu het morgen werd en het grauwe licht Keesje's gelaat bescheen, zag Tob, hoe ziek hij was. De anders doffe oogen glinsterden van de koorts, het hoofd gloeide, de ademhaling ging gejaagd. Tob wikkelde Keesje in zijn warme nieuwe jas, nam hem toen in zijn armen en wiegde hem zacht heen en weer. Hij dacht aan alles, wat hij den vorigen avond gehoord had van den Heere Jezus. Met verdubbelde levendigheid rezen de toen geziene beelden weder op voor zijn geest. O, indien Hij er nu was! Indien hij Hem kon laten weten, hoe ziek Keesje was!

Tob kon er niet aan denken, dien dag uit te gaan. Hij kon Keesje niet alleen laten; en hem aan anderen toevertrouwen, dat wilde hij niet. Hij had nog een paar dubbeltjes over van den vorigen dag; die wilde hij voor zijn broertje besteden. Oom Dan moest daarvoor maar iets laten sturen uit den winkel van Jantje's moeder. Jantje zou het hem dan wel komen brengen, of het anders aan zwarte Katrien vragen.

Toen vrouw Plomp haar kamerdeur uitkwam, riep Tob haar aan. Hij vroeg haar, even bij Keesje te blijven. In dien tusschentijd zocht hij oom Dan op, die terstond bereid was aan zijn verzoek te voldoen. Hij stond toch reeds op het punt om met blinden Sam zijn dagelijkschen tocht te ondernemen.

„En indien je dan zoo vriendelijk wilt zijn,” vroeg Tob verder, „om vandaag langs juffrouw Krook te gaan en haar te vertellen, waarom ik niet kan komen, zal je mij een groot plezier doen.”

De beide mannen waren zeer met Keesje begaan en beloofden, ook aan dit laatste verzoek te voldoen.

Vrouw Plomp was blij, toen Tob terugkwam, want zij moest dien dag uit werken. Keesje was ongedurig en ijilde bij tusschenpoozen. In den loop van den morgen kwam

Juffrouw Krook was niet weinig verwonderd, toen zij dien dag aan de kiosk bezoek kreeg van oom Dan en blinden Sam, . . . blz. 59

Jantje met brood en sinaasappelen. Het klimmen was hem niet meegevallen en hij had een geruimen tijd noodig om weer op adem te komen. Hij zat nog te hijgen op de kist bij het venster, toen het hoofd van zwarte Katrien zich vertoonde om de deur. Jantje's moeder had haar, toen zij een doosje lucifers haalde in het winkeltje, verteld, dat Keesje ziek was. En nu kwam zij eenige versnaperingen brengen, die zij terstond voor het zieke kind had gekocht.

„Eigenlijk moest hier een dokter komen,” sprak zij tot Tob. Maar deze zuchtte mismoedig: „Ik heb geen geld; en dokters kosten veel geld.”

„O, maar er zijn er, die het voor niemandal doen,” zei Katrien. „Dat zijn de armendokters, die door de stad betaald worden, zie je. Als er maar een van hen komen wou!”

„Och,” zei Tob, „ik geloof niet, dat er een onder zal zijn die hem heelemaal kan genezen. Ik weet van Eén, die het zou kunnen, maar Die is niet meer hier. Anders ging ik met Keesje tot Hem. Hij zou Keesje niet alleen van deze ziekte, maar ook van zijn lamheid kunnen genezen. En Hij zou hem zijn verstand kunnen geven.”

„En Wie is dat dan?” vroeg Katrien verwonderd.

„Dat is Hij, van Wien ik je eergisteren reeds gesproken heb,” zei Tob: „de Heere Jezus Christus.” En nu vertelde hij haar alles, wat hij van des Heilands genezende kracht had gehoord. „Als Hij thans nog op aarde was, weet ik zeker, dat Hij niet alleen Keesje, maar ook Jantje en blinden Sam genezen zou.”

Jantje's oogen begonnen te steken, maar hij zei niets.

„Dan moest Hij niet alleen machtig, maar ook heel goed zijn,” meende Katrien.

„Niet alleen was Hij zelf goed, maar Hij maakte ook anderen goed,” zei Tob met vuur. „Sinds ik van Hem weet, zou ik er niet weer toe kunnen komen, geloof ik, om te

liegen, te drinken, of te stelen. En weet je waarom? Omdat zij Hem daarvoor aan het kruis hebben doen sterven. Aan het kruis, denk eens aan. En dat wilde Hij ondergaan om de menschen in den Hemel te brengen, want daardoor ontvangen wij vergeving van zonden."

Tobs oogen werden vochtig. In Jantje's oogen blonken groote tranen. En voor het eerst in haar leven werd Katrien zich bewust van haar schuld en verkeerdheid.

"Hij deed nooit iets, dat kwaad was of slecht," vervolgde Tob. „Hij kon niet zondigen, want Hij was Gods eigen Zoon, weet je." En zoo vertelde Tob maar door van wat hij zelf gehoord had. En al kon hij het niet zoo goed weergeven, als de prediker het had verhaald, toch maakten zijn woorden een diepen indruk op de beide hoorders.

"Heb je dat alles ook aan oom Dan en blinden Sam verteld?" vroeg Katrien.

Maar daartoe was Tob nog niet in de gelegenheid geweest. En hij vreesde ook, dat het Sam verdriet zou doen te hooren, dat de Heiland nu niet meer op aarde was.

"Ik zou toch ook weleens naar de kerk willen," zei Katrien op eens. „Ik heb je gisteren uitgelachen, Tob, want ik vond je zoo braaf. Maar nu begin ik er een beetje anders over te denken."

"Het zou me plezier doen, als je eens met mij mee wou gaan, Katrien," verzekerde Tob. „Als Keesje beter is, ga ik er weer heen. En ik zal vanavond alles aan blinden Sam en oom Dan vertellen. Ik heb een mijnheer gesproken, die zeide, dat de Heere Jezus thans leeft en heerscht als Koning op zijn troon; want Hij is niet dood, al is Hij niet meer op de aarde. En die prediker in de kerk verhaalde, dat Hij eens gezegd heeft: Komt herwaarts tot Mij, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. En Hij is

nog dezelfde, als toen Hij op aarde was. Ik weet alleen niet goed, hoe men tot Hem kan gaan, wanneer Hij niet meer hier is. Dat begrijp ik niet. Wanneer ik dien mijnheer weer spreek, zal ik het hem vragen."

„Vermoeid en beladen," herhaalde Jantje. „Ik geloof, Tob, dat wij hier dat allemaal zijn. Denk je ook niet? Ik tenminste ben het en het leven valt mij dikwijls zwaar. En wat zei je ook weer verder?"

„Ik zal u rust geven," sprak Tob. „Dat hoort er bij."

Die woorden vielen in Jantje's hart als een laafdrank. „Vermoeid en beladen," peinsde hij, terwijl hij de trap afdaalde. „Dat zijn wij allemaal hier in de buurt. Ik wilde, dat Hij het wist."

HOOFDSTUK XIV.

Bijzondere belangstelling in Keesje.

Juffrouw Krook was niet weinig verwonderd, toen zij dien dag aan de kiosk bezoek kreeg van oom Dan en blinden Sam, die Tobs boodschap getrouwelijk aan haar overbrachten. Zij was, zooals zij later aan Tob vertelde, heelemaal van streek, toen zij blinden Sam had aangekeken. Zoo'n ongelukkige stakkerd! De groote zwarte letters van het bord: „Gedenk den armen blinde" hadden haar terstond genoopt hem een dubbeltje in de hand te stoppen. En zijn eerbiedig „God zegene u" had haar de tranen in de oogen gebracht.

Zij besloot Tob zoo spoedig mogelijk op te zoeken. Hij kon nu niets verdienen en had misschien wel geen geld

om eten te koopen. 't Zou wel een laat bezoek worden, maar oom Dan verzekerde, dat dit niemendal hinderde. Tob zou tóch niet gaan slapen, als Keesje onrustig bleef, beweerde hij.

Het was een ongewoon verschijnsel, dat juffrouw Krook dien avond, na het sluiten der kiosk, uitkeek naar een tram. Maar het eind was te ver zóo laat op den dag en dan, ze moest ook weer naar huis. Als het niet om zulk een droevige oorzaak was, zou men kunnen denken, dat ik een feestdag had, peinsde het juffrouw-tje, toen zij wel-behaaglijk in een hoekje kroop.

Oom Dan en blinde Sam waren dien avond vroeger dan gewoonlijk teruggekeerd. Zij hadden voor Keesje wat lekkers meegebracht en de arme blinde stond er op, dat zelf aan het zieke kind te brengen. Katrien, die nog een paar maal boven was geweest, had Sam de trap op helpen hijschen. Toen juffrouw Krook zich in den laten avond aanmeldde en, door Katrien bijgelicht, de kamer bereikte, vond zij dan ook Tob en Keesje in gezelschap van de beide mannen. Katrien had 's middags met vuur en spaanders uit haar grootmoeders winkel een vuurtje aangelegd, zoodat het nu lekker warm was in het vertrek van het zieke kind. Hansje Plomp had uit haar werkhuis een pannetje eten meegebracht en nu kwam juffrouw Krook ook nog. Zij was niet meer in de gelegenheid geweest om wat te koopen, daar de winkels reeds gesloten waren, toen zij de kiosk verliet. Daarom gaf zij Tob een kwartje om voor Keesje te besteden.

Tob was zeer verblijd, toen hij juffrouw Krook zag. Keesje was tegen den avond ingeslapen en sliep nu nog. Dus moest er zacht gesproken worden. Toch kon iedereen Tob verstaan, toen hij sprak over zijn kerkgang van den vorigen avond: over wat hij daar gehoord had en over

zijn ontmoeting met den heer van dien bewusten Zondagavond.

„Hij zeide,” besloot Tob met een zucht, „dat de Heere Jezus thans nog precies zoo is, als toen Hij op aarde was, in liefde en in macht.”

„Zeker, Tob, dat is Hij ook,” verzekerde juffrouw Krook. „En wij kunnen te allen tijde tot Hem gaan en Hem onzen nood klagen.”

„Ik weet niet, hoe ik dat doen moet,” zei Tob zacht.

„Wel!” onderrichtte de juffrouw, „wij kunnen tot Hem bidden. Hij heeft Zelf gezegd: Bidt, en u zal gegeven worden en: Een iegelijk, die bidt, die ontvangt. Bidden is vragen, weet je wel? zooals die dominee deed in de kerk.”

„O juffrouw Krook,” smeekte Tob, „vraag u het Hem als 't u bieft. Als u het Hem vraagt, zal Hij het misschien wel doen. U hebt er verstand van, u gaat altijd naar de kerk, en u weet zooveel. Ik weet niet precies, wat ik zeggen moet. Vraag u het daarom voor mij.”

„Wat wil je, dat ik zeggen zal, Tob?” vroeg het vrouwtje aarzelend. Het maakte haar een beetje zenuwachtig, dat Tob van haar verlangde, dat ze hardop zou bidden in bijzijn van Katrien en de beide mannen. Maar ze wilde het verzoek ook niet afslaan.

„Vraag Hem,” zei Tob, „of Hij Keesje wil doen herstellen, daar Hij toch zoo goed is, gelijk iedereen zegt. Bid Hem, of Hij naar blinden Sam wil luisteren, wanneer deze soms mocht roepen: Zone Davids, ontferm U mijner!”

Met bevende stem wilde juffrouw Krook beginnen, zooals Tob haar had opgedragen, toen opeens de blinde haar verzocht:

„Zeg Hem, juffrouw, dat wij allen veel belang stellen in Keesje, bijzonder veel. Misschien zal Hij dan het kind genezen, -- allereerst het kind.”

HOOFDSTUK XV.

Een dag vol droefheid.

De week ging voorbij. De laatste dag brak aan. Het was met Keesje niet beter geworden. Integendeel was de koorts hand over hand toegenomen. Katrien had een dokter gehaald en deze had slechts een oogenblik bij den kleinen zieke vertoefd. Hij had een drank voorgeschreven en was toen weer heengegaan zonder veel te zeggen. Als het erger werd, moest Tob maar om hem zenden. De drank scheen echter niet veel te helpen en de dokter bleef weg. Nu was het Zaterdag geworden. Tob had niets meer verdiend, maar de burens hadden hem eten gebracht. Katrien had gezorgd voor vuur. En zelfs oom Dan en blinde Sam deelden hem van hun bedelcenten mee. Juffrouw Krook had ook een en ander maal iets gezonden door een buurmeisje. Het zieke Keesje had dus geen gebrek behoeven te lijden. Maar Tob kon haast niets door krijgen; zoo tobde hij over zijn kleinen broer. Hij had een paar maal beproefd te bidden, zooals juffrouw Krook hem dit had voorgedaan, maar 't was alsof zijn gebed ledig tot hem weerkeerde, hij twijfelde aan de verhooring. Inimers, hij was zoo'n slechte jongen altijd geweest. Al de zonden, die hij ooit bedreven had, verweet hij zich thans. Liegen, drinken, stelen, vloeken, aan dat alles stond hij schuldig. En nu wilde God er hem voor straffen. Was de Heere Jezus toch maar op aarde! Wat had Tob er aan, dat Hij in den Hemel leefde? Het geloof is de hand, die aangrijpt en vasthoudt, zelfs waar al de hoop ontzinkt. En die hand miste Tob. Hij dacht aan Sam, hoe droevig deze het hoofd had geschud, toen hij hem alles had verhaald van de macht en de liefde des

Heilands. „'t Is alles heel mooi om te hooren, Tob,” had de stakkerd gezegd; „maar wat baat het ons dit alles te weten, nu die groote Geneesmeester er niet meer is. 't Is al zoo lang geleden, dat Hij leefde.”

De dag ging langzaam en treurig voorbij. Op eens dacht Tob er aan, dat het Zaterdag was en dat hij vandaag op de Weteringschans terug zou komen om iets voor Keesje in ontvangst te nemen. 't Kon zoowat vier uur in den middag zijn, giste hij. En ja, daar liet een naburige klok zich hooren. Dat was het uurwerk, waarnaar ieder in de buurt zich regelde. Maar als de wind in een andere richting woei, kon men haar niet hooren. En omdat Jantje's moeder in de buurt de eenige was, die een klok bezat, ging men in dat geval daar vragen, hoe laat het was. Dat behoefde Tob nu niet te doen.

Keesje was erg onrustig. Zwarte Katrien was naar hem wezen kijken en had een kleine versnapering voor hem meegebracht, maar hij had geweigerd iets er van te gebruiken.

„Tobie,” zei het zieke kind opeens, „waar is moeder?” Liefkoozend streefde zijn vermagerde hand daarbij het gezicht van Tob, die zijn broertje beangst aanzag. De wezenlooze uitdrukking was verdwenen uit de groote kinderoogen. Met een verstandigen blik, dien Tob nog nooit daarin had opgemerkt, staarde Keesje hem aan.

„Waarom, Keesje?” vroeg Tob. „Moeder is weg — weet Keesje wel. Zij is weggegaan in de groote zwarte koets en nooit teruggekomen. Zij *kan* ook nooit terugkomen, Keesje.”

„Dan zal Keesje naar moeder gaan,” zei het kind. „Dag, Tobiel Lieve, zoete Tobie.”

Een zachte glimlach, als een zonnestraal, gleed over het vervallen gezichtje en bleef rusten om den kleinen, ver-

trokken mond. De oogleden daalden vermoeid en zwaar over de oogen, die langzaam begonnen te breken. Wel spoedig werd het pas ontstoken licht voor immer uitgebluscht. Een diepe, reutelende ademhaling . . . de ledematen strekten zich, als legde het kind zich welbehaaglijk neder om te slapen . . . en Keesje sliep in om hier beneden niet weer te ontwaken. Keesje's lijden was voor altijd uitgeleden.

Met een luiden kreet boog Tob zich over het lijk van zijn broertje. Hartstochtelijk kuste hij het bleek gezichtje, maar noch liefkoozingen, noch tranen konden het kind meer in het leven terugroepen.

Toen de eerste uitbarsting van droefheid langzamerhand wat bedaarde, was het alsof Tob de smart des te pijnlijker gevoelde. Voor Keesje te zorgen was zijn levensdoel geweest. Wat kon hem thans het leven meer schelen?

Naast Keesje te gaan slapen en, als hij, nooit meer te ontwaken, achtte hij thans begeerlijk boven alles. Hij dacht er zelfs niet aan, iemand in kennis te stellen met wat voorgevallen was.

Hansje Plomp was uit werken. Oom Dan en blinde Sam waren ook op pad. Dus was het heel stil op de bovenverdieping. 't Rumoer van de straat werd daar slechts gedempt gehoord. Zoo ging het eene uur na het andere voorbij. Tob gaf er echter geen acht op, dat het donker werd in het vertrek. Evenals Martha van Bethanië dacht hij slechts: „Heere, waart Gij hier geweest, zoo ware mijn broeder niet gestorven!” O, ware Jezus Christus nog maar op aarde geweest.

Langzaam begonnen de tranen te vloeien. En dat was goed. Evenals, na een verschroeiende zomerhitte, zachte regendroppelen het aardrijk verkwikten, evenzoo kwamen, met de tranen, zachtere gevoelens in het hart van Tob.

Plotseling schrikte hij op. Katrien kwam de trap op-

stormen en bleef hijgende en verhit staan in de deur van Tob's kamer.

„O Tob!” riep ze uit, zonder eenige aandacht te wijden aan de beide knapen zelve, „wat een schandaal! verbeeld je, oom Dan en blinde Sam zijn opgepakt wegens bedelarij. Zij zitten al achter slot. Zooeven is er een agent van politie, zoo'n echte dienstklopper! geweest, die het kwam zeggen. Hij had zelf de stakkerds gearresteerd. Nu moest hij natuurlijk eens kijken, of ze hun woonplaats wel goed opgegeven hadden. Die leelijke potkijker. 't Is een man zonder hart, maar met een steen van binnen. Nooit had een diender hen gemoeid, altijd lieten zij de stumperds maar hun gang gaan. Maar ik zal dien vent”

Wat Katrien den agent *zou*, kwam echter niet tot uiting. Zij kreeg erg in Tobs bleek gezicht en zijn dik beschreide oogen, die haar zoo strak aankeken. In haar opwinding had zij daar niet eerder op gelet. Nu bleef zij steken midden in haar zin en vroeg: „Tob! wat is er? Zeg, is Keesje?” En meteen legde zij haar hand op het kleine kinderhandje, dat reeds ijskoud was.

Tob knikte bevestigend.

„Gestorven!” zei Katrien zacht. En na eenige oogeblikken van ernstige stilte zonk zij op haar knieën naast den gestorvene neder, terwijl haar oogen zich met tranen vulden.

„O, arme Tob!” zei ze zacht en deelnemend, „Keesje dood en blinde Sam en oom Dan opgepakt voor bedelarij! O, wat allemaal een droefheid vandaag.”

HOOFDSTUK XVI.

Een gewichtig samentreffen.

De geheele buurt van Och! Och! was in rep en roer. Niet dat de verschijning van een politieagent daar zooiets ongewoons was; want er vielen gestadig zooveel vechtpartijen en dronkemanstoeuelen voor, dat geregeld een man van de wet in den omtrek verkeerde; maar oom Dan en blinde Sam waren beroepsbedelaars geweest, die nog nooit door eenig agent waren gemoeid en nu had een vreemde hen achter slot gebracht. Want het was een vreemde geweest, die onderzoek kwam doen naar de woonplaats van de beide mannen.

Zeker, men koesterde het noodige ontzag voor de politie. Dat waren mannen van aanzien en macht in de buurt van Och! Och! En 't was waar, bedelen was nu eenmaal bij de wet verboden, zooals „ouwe” Trijn, die met lucifers langs de straat ventte, volmondig betuigde: „De man is in zijn recht!” Maar Trijn had dikwijls de beide mannen in haar hart benijd om de goede zaken, die zij deden. En Trijns opmerking vond geen bijval, maar een stormachtig protest bij de bureu, die te hoop geloopen waren.

„Trijn gunt oom Dan het licht in zijn oogen niet,” riep zwarte Katrien uit, in heftige verontwaardiging. „Je bent altijd afgunstig geweest om blinden Sampie, Trijn, dat weet je wel, hè? om dat kussen en het tafelkleed van toen.”

En Katrien keek de vrouw uitdagend aan met haar beide handen in de zijden, terwijl ze de haren naar achteren schudde. Trijn was eigenlijk bang voor Katrien, wier radde tong en brutale manieren haar altijd angst aanjoegen.

Daarna kroop ze maar zoo gauw mogelijk in haar huisje terug en paste er wel op, dat zij zich niet weer vertoonde. Toen de andere luitjes voldoende van hun verontwaardiging bekomen waren, volgden zij dat voorbeeld na. Wij hebben gezien, hoe Katrien zich had gehaast, om Tob deelgenoot te maken van hetgeen er was gebeurd en hoe wreed zij ontnuchterd werd. 't Was inderdaad een dag van allerhande droefheid voor Katrien.

„Maar dat is een schandaal,” riep Bernard Norden uit, toen hij de huiskamer op de Weteringschans binnentrad. Zijn moeder en zuster, die beiden voor het raam zaten te handwerken, keken op van haar werk. Bernards wenkbrauwen waren gefronst. Heel zijn gelaat teekende toorn en misnoegdheid.

„Wat is er dan toch gebeurd?” vroeg zijn moeder. Zelden had zij hem zoo in zulk een stemming gezien.

„Wat er gebeurd is?” herhaalde hij, „wel, ik was er getuige van, dat daar een paar stakkerds, waarvan de een niet meer is dan een menschelijk wrak en stekelblind, als misdadigers werden opgebracht. En waarom? Omdat de stumperds, die onmogelijk hun kost kunnen verdienen, dien liepen op te bedelen. Deerniswekkender en weezinwekkender vertooning heb ik nog nooit gezien. En dat onder een toeloop van pretmakende en zingende kwa-jongens!”

En tranen, die zijn edel hart eer aandeden, sprongen den jongen man in de oogen.

„U had hem moeten zien, moeder,” vervolgde hij, „dien eenen stumperd, blind en half lam, een toonbeeld van ellende. O, als ik daar *recht* in spreken mocht!”

„Welnu, Bè,” sprak zijn zuster, terwijl zij nadenkend uit het raam keek, „neem het voor hem op in de rechtzaal.

Laat je inschrijven als advocaat. En laat je eerste pleidooi er een zijn uit menschlievendheid. Zóó'n zaak moet je volle instemming hebben."

"Dat zal ik doen," zei de jonge man met vuur. Hij had pas zijn advocaats-examen afgelegd en zag nu uit naar een pleidooi. Maar Bernard Norden was een Christen. Nooit zou hij zich leenen tot het verkrijgen van een onrechtvaardige vrijspraak.

"Ik vrees alleen," ging hij nadenkend verder, terwijl hij beide handen in de broekzakken stak en voor het raam ging staan, „dat bij zulk een zaakje een advocaat overbodig wordt geacht. Maar in elk geval, ik kan het beproeven."

"Je zult er geen voordeel van hebben, Bern!" riep David hem toe, die uit de aangrenzende kamer in de openstaande schuifdeur verscheen.

"Geldelijk niet, neen," zei de jonge man, „maar wel voor hart en leven. En — Gods goedkeuring en die van het geweten is de beste voldoening."

Omdat het aan het venster voor de dames niet voldoende licht meer was, stak Bernard de lamp aan en plaatsten zij zich bij de tafel.

"Oom David komt vanavond theedrinken, dat is waar ook," zei mevrouw op eens.

"En die arme jongen van de jas komt om hetgeen u hem beloofd hebt voor zijn broertje, moeder," herinnerde David haar nog verder.

"O ja," zei Annie; „heeft u er aan gedacht, een en ander voor hem op te zoeken, mama?"

"Zeker," antwoordde mevrouw; „ik heb wat kleertjes met een oude wollen deken voor dat ongelukkige broertje. 't Ligt alles boven bij elkaar. De dienstbode zou er een pak van maken. Als die jongen komt, is hij welkom."

Hier werd het gesprek afgebroken. De huisschel was

overgegaan. Men hoorde de dienstbode beneden naar de voordeur gaan. Toen klonk een heldere mannenstem tot de bovenkamer door.

„Daar is oom al,” riep David. Hij vloog naar de deur en opende die, zoo wijd hij kon. Met veerkrachtigen tred kwam de bezoeker de trap op. Bij het volle licht, dat nu zijn gelaat bescheen, was hij gemakkelijk te herkennen als de nieuwe kennis van Tob, de heer uit Watergraafsmeer. Hij was de eenige broeder van mevrouw Norden's overleden echtgenoot, haar trouwe steun en raadgever en de voorgd harer kinderen; een Christen in den echten en den rechten zin des woords, een ijverig arbeider in den wijngaard des Heeren. 't Verwondert ons daarom niet, dat Bernard hem dadelijk deelgenoot maakte van zijn gevoelens en voornemens omtrent oom Dan en blinden Sam; want zij waren het natuurlijk, wier arrestatie hij had bijgewoond. De heer Norden nam intusschen plaats en David, die nauwelijks kon wachten, tot zijn broer had uitgesproken, trachtte maar gauw weer het gesprek op Tob te brengen.

Nu herinnerde de heer Norden zich de vraag, die hij zijn schoonzuster wilde doen. Hij had Tob n.l. de laatste maal gezien in een oude jas van David. Hoe kwam de jongen daaraan?

Was het enkel toeval, dat Tobs schreden, juist terwijl men over hem sprak, zich richtten naar de Weteringschans, ofschoon hij voor Keesje niets meer noodig had? Er zou dien avond een belangrijk samentreffen plaats vinden, dat beslissend kon worden voor geheel zijn volgend leven.

HOOFDSTUK XVII.

De kleine pelgrim met den grooten last.

Met een hart vol droefheid en oogen vol tranen begaf Tob zich op weg naar de Weteringschans. Onderweg wilde hij juffrouw Krook vertellen, welke slag hem had getroffen.

Hansje Plomp had hem weten weg te troonen van het lijk van zijn broertje, dat zij met een laken van haar zelf had toegedekt. En Katrien had den dokter in kennis gesteld van het sterfgeval. Deze zat juist aan het middagmaal en had beloofd, Keesje te zullen komen zien.

Het was maar goed, dat Tob zich aan zijn afspraak met mevrouw Norden trachtte te houden. Hij werd ook zoo bestormd door allerlei aandoeningen. Keesje dood, blinde Sam in de gevangenis. En dan zijn machteloosheid om op den smallen weg te wandelen. En bovenal de vraag omtrent het lot van Keesje na zijn dood, want Tob wist, er was aan de andere zijde van het graf een Hemel en een hel. De hel, dat moest een verschrikkelijke plaats zijn. Maar Keesje had nooit den weg naar den Hemel geweten. Hoe zou hij ook? Niemand had hem dien gewezen. En Keesje zou het niet begrepen hebben.

Het was inderdaad een groote last, dien Tob te dragen had. Waar was de hand, die hem ondersteunde? Was er zulk een hand? Ja, zij was er en zij was gereed om hem te helpen.

Toen Tob aanschelde, werd hij terstond verzocht om boven te komen. Hij zag daar op dit oogenblik zeer tegen op; want hij voelde, dat hij geen woord zou kunnen zeggen zonder in tranen uit te barsten. 't Was hem dan ook goed aan te zien, dat er iets zeer bijzonders was gebeurd. Zijn

bleek gelaat en gezwollen oogleden getuigden er van. Zóó was hij in zijn eigen gedachten verdiept, dat het hem niet eens als iets bijzonders opviel, hier den heer Norden aan te treffen.

„Wel, Tob,” vroeg deze, hem nauwkeurig opnemende, „wat scheelt er aan? Vertel het eens.”

En nu begon Tob zijn treurig verhaal, meermalen haperde zijn stem. Dan trachtte hij zijn tranen weg te slikken, maar niet altijd gelukte hem dit.

„Keesje is dood. Mevrouw wordt vriendelijk bedankt, maar hij heeft nu de kleertjes niet meer nodig. Dat wilde ik u alleen maar komen zeggen.”

Mevrouw en Anna konden zich moeilijk goed houden. Tob merkte het echter niet op. Hij bracht zijn gebogen elleboog voor de oogen en drukte er zijn betraand gelaat stijf tegen.

„Kom, mijn jongen,” bemoedigde de heer Norden, „het is zoo zeker goed voor je kleinen broer, beter dan anders.”

Zijn stem was ongewoon week, met een zachte trilling.

„Wist ik maar, waar hij nu is,” schreide Tob. „Niet te weten, hoe hij het nu heeft, is nog het ergste van alles.”

„En maakt dit je zoo bedroefd?” vroeg de heer Norden. „Geloof mij, mijn jongen, dat het goed met uw broer moet zijn. De Heere Jezus, Tob, was toen Hij op aarde rondwandelde, de Vriend der kinderen. En dat is Hij in den Hemel nog. Hij zeide: Laat de kinderkens tot Mij komen; want hunner is het koninkrijk der Hemelen. Hij nam ze in Zijn armen, sloot ze aan Zijn liefhebbend hart en zegende ze. En Tob! je weet, Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in eeuwigheid.”

„Maar Keesje heeft nooit iets geleerd van den weg naar den Hemel,” zuchtte Tob. „Hij zou het niet begrepen

hebben, al had ik hem alles verteld, wat ik zelf weet. En ik weet het ook maar pas.”

„Juist daarom, mijn jongen. De Heere Jezus weet dat alles en Hij is de medelijdende Hoogepriester. Hij heeft ook voor je broertje aan het kruis geleden. Door Zijn lijden en sterven heeft Hij Keesje een plaats in Zijn heerlijkheid bereid. Kun je lezen, Tob?”

„Jawel, mijnheer.”

„Dan zal je een Bijbel van mij hebben, mijn jongen. Daar kun je alles veel beter in lezen, dan ik het je zeggen kan.”

Mevrouw en Anna hadden toegeluisterd met betraande oogen. En Bernard, die ook zijn oogen vochtig voelde worden, wist niet beter te doen dan even naar de andere kamer te gaan. Toen hij terugkwam, gaf hij zijn oom een Bijbeltje.

„Kijk eens hier, Tob,” ging de heer Norden verder, „hier is het kostbaarste voorwerp, dat een mensch kan bezitten. Hierin kun je den weg naar den Hemel vinden, alsook de aanwijzing, hoe je dien weg bewandelen moet. Wij zijn allen pelgrims, dat wil zeggen reizigers naar een ander land dan dit aardsche. En ieder heeft zijn eigen last te dragen, Tob. Doch er is maar één Leidsman, die ook Zelf de weg, de waarheid en het Leven is: de Heere Jezus Christus. Er zullen er onder uw buren genoeg zijn, even onkundig, als jij eerst was. Nu moet jij hen op weg helpen, Tob.”

„O,” antwoordde Tob met vuur, „daar is gebochelde Jantje, en zwarte Katrien. En oom Dan en blinden Sam had ik gaarne meer willen vertellen, maar ze zijn vanmiddag opgepakt en nu zitten zij achter slot. Anders had ik blinden Sam best uit den Bijbel kunnen voorlezen.”

Bij de herinnering aan die tweede ramp schoten Tobs oogen opnieuw vol tranen.

„Wat!” riep Bernard Norden uit, „de twee mannen, die ik vanmiddag heb zien arresteren; ken je die, Tob?”

En nu moest Tob aan het vertellen: dat de beide mannen zijn benedenburen waren en dat zij altijd goed voor Keesje geweest waren, en zoo al meer.

„We komen je morgen opzoeken, Tob,” zei de oudste heer Norden met een blik op zijn neef. „Denk er aan, dat je thuisblijft. Ik wil je gestorven broertje zien. Ik kan wel niets voor hem doen, maar dat behoeft ook niet meer: hij is nu in betere handen overgegaan dan die van menschen. Troost je daar maar mee. Wij zullen nu voor jou zorgen. En dan zullen we ook eens zien, wat er voor je vrienden gedaan kan worden.”

Met zijn nieuwen bijbel en de wollen deken, die nu alleen voor hem zou dienen, onder den arm, verliet Tob het huis op de Weteringschans. Het beloofde bezoek zou hij niet vergeten.

„Een kleine pelgrim, maar met een grooten last,” zei mevrouw Norden, toen zij de voordeur hoorde dichtgaan. Maar de kleine pelgrim voelde dien last nu toch minder zwaar, nu vriendelijke handen en medelijdende harten hem wilden helpen dragen.

HOOFDSTUK XVIII.

De weg naar den Hemel.

Zeven jaren zijn voorbijgegaan. In dien tijd is er heel wat anders geworden. Niet alleen met Tob, maar ook met andere personen uit de buurt van Och! Och!

De heer Norden had gezorgd voor de begrafenis van Keesje en daarna Tob meegenomen naar zijn eigen woning, waar hij van top tot teen gereinigd en van nieuwe kleding voorzien werd. Maar daar liet de heer Norden het niet bij. Hij deed bij den voogdijraad de noodige stappen om Tobs vader uit zijn ouderschapsrechten te ontzetten en zelf met de voogdij over den jongen te worden belast. De bureu getuigden, dat Tobs vader de kinderen geheel verwaarloosd had en dus werd het verzoek van den heer Norden spoedig ingewilligd.

Tob ging nu eerst voor een paar jaar naar een opvoedingsgesticht voor jongens, ergens op het land. „Je kunt daar nog van alles leeren,” zei de heer Norden; „vooral ook, hoe je je gedragen moet bij fatsoenlijke menschen. En dan moet je er maar eens over denken, wat je later worden wilt.”

Oom Dan en blinde Sam hadden het gedurende de dagen, die zij in voorarrest zaten, voor hun doen heel goed. Maar wat moest er van hen worden, als zij uit de hechtenis ontslagen werden en het bedelen hun werd belet? Werken kon Sam niet. In een werkinrichting voor blinden, waar hij zou moeten matten vlechten of boenders binden, zou voor hem geen plaats zijn, want hij was veel te lam en te machteloos om dat nog te leeren.

Bernard Norden, die had aangeboden om voor hen te pleiten, hield een schitterend pleidooi voor de beide ongelukkigen. Het strenge recht eischte twaalf dagen gevangenisstraf volgens artikel zoo- en zooveel van het wetboek van strafrecht; want bedelen was nu eenmaal bij de wet verboden. Maar de jonge advocaat pleitte verzachtende omstandigheden en hij deed dit op zulk een overtuigende wijze, dat de straf tot drie dagen werd beperkt; volkomen vrijspraak kon slechts volgen, als de

Koningin gratie schonk. En eer men die had aangevraagd en verkregen, zouden de drie dagen al lang achter den rug zijn.

Zoodra het vonnis uitgesproken was, werd blinde Sam door een veldwachter bij den arm genomen om te worden weggeleid. De arme man was half versuft, toen de man van de wet hem zachtjes meetrok, terwijl oom Dan aan de andere zijde hem voorzichtig voortduwde. 't Was den veldwachter aan te zien, dat zijn baantje hem op dat oogenblik maar matig beviel. Er blonk iets in zijn oog, waarvoor hij zich niet behoefde te schamen.

De beide heeren Norden hadden de ongelukkigen meer dan eenmaal in de gevangenis bezocht. „Wees maar gerust, Sampie,” had de oudste gezegd, terwijl hij den man bemoedigend de hand op den schouder legde, „er zal goed voor je gezorgd worden, hoor! Je hebt een Vader in den Hemel, die zich je lot aantrekt. En het hart van onzen gezegenden Zaligmaker is nog even liefhebbend, als toen Hij op aarde rondwandelde en de blinden ziende maakte. Wees maar niet bezorgd. Je hoeft voortaan niet meer in regen en wind langs de straat te strompelen; er is je iets beters toegedacht.”

Toen de beide mannen uit de gevangenis ontslagen zouden worden, reed een gesloten rijtuig voor, waaruit de heeren Norden te voorschijn kwamen. Eenige oogenblikken later voerde het oom Dan en blinden Sam met zich mede; echter niet om hen naar hun vorige woning terug te brengen.

Neen, een keurig huisje aan den Ringdijk in de gemeente Watergraafsmeer wachtte reeds op hen. De eerste viooltjes bloeiden in het kleine perkje voor het huisje, met een rand van frissche graszoden afgezet. In het vensterkozijn stonden potten geraniums en vergeet-mij-nietjes; ook muurbloemen, die een heerlijken geur verspreidden in de nette voorkamer.

Daar stond het theegoed op de tafel klaar. De thee was gezet; de trekpot stond op een blinkend koperen komfoortje, waarin het lichtje vriendelijk brandde. 't Was, alsof het den komenden gasten het welkom wilde toeroepen. En in de geopende huisdeur stond de gastvrouw, een nette, welgedane burger-juffrouw. In spanning stond zij het aanrollende rijtuig op te wachten. Om drie uur ongeveer, had de heer Norden gezegd, zou ze haar nieuwe kostgangers kunnen verwachten. En die nieuwe kostgangers waren oom Dan en blinde Sam, die door den heer Norden bij juffrouw Van der Lee en haar man werden uitbesteed; in het vriendelijke huisje zouden zij een nette kamer als woonvertrek ontvangen.

Zoo werden de gewezen bedelaars bewoners van de Watergraafsmeer. Het huisje van juffrouw Van der Lee was nog geen kwartier van de woning van den heer Norden verwijderd. Deze kon dus steeds een wakend oog over hen houden, terwijl hij ruim in hun onderhoud voorzag.

Vóór Tob naar het opvoedingsgesticht ging, bezocht hij met hun gemeenschappelijken weldoener nog eens zijn oude vrienden in hun nieuwe woning. Van de buurt van Och! Och! had hij voorgoed afscheid genomen. Aan Jantje had hij zijn menagerie vermaakt als een blijk van dankbaarheid voor het geleende buis en de zoo dikwijls gepofte eetwaren. Ook Katrien had hij goeden dag gezegd en haar beloofd, dat hij steeds haar vriend zou blijven.

En juffrouw Krook? Tob noemde haar steeds zijn beste vriendin, wier goedheid hij nooit zou kunnen vergeten. „U zal me wel missen, juffrouw!” had hij bij het afscheid nemen gezegd.

„Dat zal ik zeker, Tob,” was haar antwoord geweest; „'t zal lang duren, eer ik gewend ben aan het gezicht van een nieuwen jongen aan de tram.” En zoo was Tob vertrokken.

Toen de knaap goed en wel weg was en blinde Sam en oom Dan bezorgd waren, begon de heer Norden aan Katrien te denken en aan haar zondig bestaan. Hij wist het zoo ver te brengen, dat de oude dronken grootmoeder naar het gasthuis vervoerd werd en dat Katrien de water- en vuurnering aan een ander overdeed. Van de opbrengst kocht het meisje fatsoenlijke kleeren en nu kwam zij als dienstbode bij mevrouw Norden op de Weteringschans, die met veel moeite en een onuitputtelijk geduld er in slaagde haar aan een rustiger levenswijze te gewennen. Haar dochter Annie stond haar daarin trouw te zijde. Door Tob was Katrien tot het besef gekomen van andere en betere dingen dan die zij voorheen slechts had gekend. Nu, onder de wijze en liefdevolle leiding van mevrouw Norden en haar dochter, begon Katrien steeds meer naar dat andere en betere te verlangen.

En hoe ging het nu in het einde met Tob?

Toen zijn tijd in het opvoedingsgesticht om was, stelde de heer Norden hem voor de keuze van een beroep.

„Ik zou zoo gaarne anderen den weg naar den Hemel willen wijzen, nu ik dien zelf gevonden heb, mijnheer,” antwoordde hij rustig en kloek.

„Heel goed, Tob,” zei de heer Norden; „maar daarvoor behoef je juist geen dominee te zijn. De apostel Paulus was een tentenmaker, die met handenarbeid in zijn onderhoud voorzag. En tegelijkertijd arbeidde hij in Gods koninkrijk.”

Tob keek den heer Norden droevig aan.

„Ik had er zoo op gehoopt, mijnheer, toen ik in het gesticht was. Ik zou zoo gaarne anderen den weg willen wijzen, vooral aan menschen als mijn vroegere bureu.

„Dat kan tòch, mijn jongen, buiten de werkuren. Welk ambacht je ook leert, er zal altijd tijd overblijven om den

lust en de neiging van je hart te volgen. Denk maar weer aan Paulus.”

En zoo gebeurde het. Tob koos ten slotte het drukkersvak. Er werd een flinke zetterij voor hem gezocht. Maar als een zendeling in zijn hart ging hij in zijn vrije uren er op uit onder de armste en onkundigste bewoners van de stad om hun, nu hij zelf dien weg gevonden had, een leidsman te zijn op

DEN WEG NAAR DEN HEMEL.
